

STATISTIKA&MY

MĚSÍČNÍK ČESKÉHO STATISTICKÉHO ÚŘADU

11-12/2016 – ROČNÍK 6

KULTURA

19

O KTERÉ SVĚTOVÉ PAMÁTKY JE NEJVĚTŠÍ ZÁJEM

24

PUBLIKUJEME MILIONY STATISTICKÝCH ÚDAJŮ

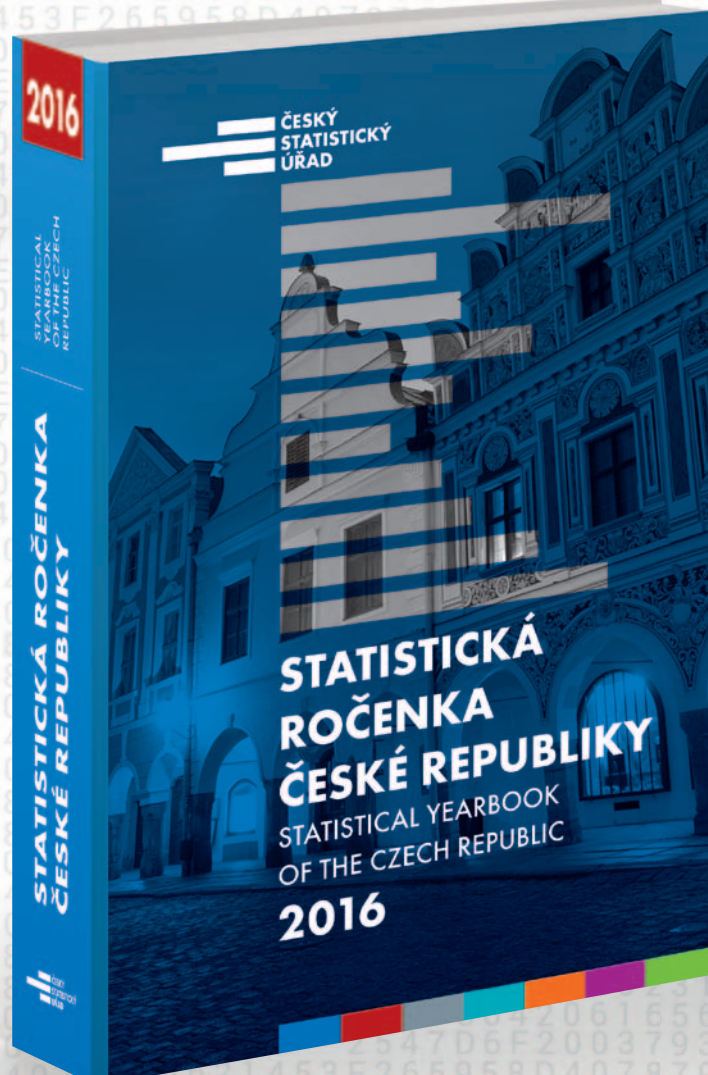
4

RYCHLÝ PŘECHOD K TRŽNÍ EKONOMICE SI VYBRAL SVOU DAŇ

30

STATISTICKÁ ROČENKA ČESKÉ REPUBLIKY 2016

AKTUÁLNÍ ČÍSELNÝ PORTRÉT ČESKÉ REPUBLIKY

TITUL ČSÚ VÁS UVEDE DO EKONOMICKÉHO, SOCIÁLNÍHO A KULTURNÍHO KONTEXTU. PODÁVÁ INFORMACE I O OCHRANĚ ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ A USPOKOJOVÁNÍ POTŘEB OBČANŮ ČR V ROCE 2015. KROMĚ TIŠTĚNÉ VERZE JE ROČENKA K DISPOZICI I NA CD A NA WEBOVÝCH STRÁNKÁCH ČSÚ.

RÁDI VYŘÍDÍME VAŠE OBJEDNÁVKY

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD
ODDĚLENÍ INFORMAČNÍCH SLUŽEB
NA PADESÁTÉM 81, 100 82 PRAHA 10
TEL.: 274 052 733, FAX: 274 054 070
E-MAIL: OBJEDNAVKY@CZSO.CZ

www.czso.cz/rocenka_CR

Editorial

Vážení a milí čtenáři, rok 2016 se blíží do svého finále. Tuzemská ekonomika během něj dál rostla. I když byl tento růst kvůli zpomalení průmyslu slabší než vloni, stále převyšoval dynamiku hospodářství celé Evropské unie. Vývoz přes hranice ČR, tažený především rekordní produkcí motorových vozidel, dosáhl v prvních třech čtvrtletích 2,468 bilionu korun. Nezaměstnanost patřila k nejnižším v Unii a průměrné hrubé měsíční mzdy se prakticky napříč celou ekonomikou významně zvyšovaly. Maloobchodní tržby rostly již třetím rokem. A spotřebitelé se podle konjunkturálních průzkumů ani pro příštích dvanáct měsíců příliš neobávají zhoršení ekonomické situace.

Vyjmenované statistické ukazatele jsou jen výběrem, resp. velmi stručnou ukázkou aktivit ČSÚ. Zpracování a publikace statistických výstupů je naší standardní činností. Nicméně i pro letošní rok jsme si vedle toho předsevzali řadu dalších úkolů, o kterých budeme hovořit v tomto vydání Statistika&My. Řadu z nich se podařilo úspěšně splnit. Tímto bych proto ráda poděkovala všem svým spolupracovníkům za celoroční úsilí, které do realizace vizí a priorit ČSÚ vložili. Vážím si toho, že mám kolem sebe kolegy, kteří mají velmi vysoké odborné znalosti, týmového ducha a pracovní nasazení. Velice děkuji rovněž všem respondentům, kteří s námi spolupracují a poskytují nám data. Právě díky nim můžeme publikovat nezávislé a spolehlivé údaje o všech důležitých oblastech života naší společnosti. V neposlední řadě bych také ráda poděkovala uživatelům údajů ČSÚ. Jen díky tomu, že jsou tato data užívána a uplatňována v rozhodovací praxi, získává oficiální statistika, coby barometr společnosti, svůj pravý smysl.

Vážení přátelé, vedle již vysloveného poděkování, prosím, přijměte i mé přání požehnaných svátků vánočních a všeho dobrého v novém roce. Ať je rok 2017 pro vás všechny vydařený a plný dobrých zpráv a především kvalitních statistických dat.

Iva Ritschelová,
předsedkyně ČSÚ

ROZHOVOR

Publikujeme miliony statistických údajů **4**

UDÁLOSTI

ČSÚ od ledna 2017 chystá novinky ve Statistice rodinných účtů **6**

Indikátory životní úrovně domácností pohledem mezinárodní statistiky **8**

Některé výkazy nahradí administrativní data **9**

UDÁLOSTI ZE SVĚTA

Vyspělost zemí lze měřit i počty dárců krve **13**

Překvapivý růst irské ekonomiky **14**

Irští statistici si dokážou poradit s globálními korporacemi **15**

STATISTIKA ODVĚTVÍ

Maloobchod v ČR opět roste **16**

MAKROEKONOMIKA A FINANCE

Výnosy vládních dluhopisů klesají **18**

TÉMA

Kultuře se věnuje třetina populace **20**

Očekává se rekordní návštěvnost kin **22**

O které světové památky je největší zájem **24**

Kultura se neměří snadno **26**

ANALÝZA

Cestovní ruch v regionálním pohledu **28**

Rychlý přechod k tržní ekonomice si vybral svou daň **30**

TRH PRÁCE A SOCIÁLNÍ STATISTIKY

Může za nízkou nezaměstnanost demografický vývoj? **34**

LIDÉ A SPOLEČNOST

Vícečetných porodů je již méně **36**

Publikujeme miliony statistických údajů

Už více než šest let je Iva Ritschelová šéfkou českých statistiků. Pracuje 14 hodin denně a je tvrdou a nesmlouvavou manažerkou. Jak hodnotí letošní rok a jaké cíle si vytyčila pro ten další?

Petra Báčová, tisková mluvčí ČSÚ

Byl rok 2016 pro ČSÚ úspěšný?

Rozhodně ano. Především musím vydvihnout to hlavní, a sice práci všech svých kolegů, kteří zajistili publikování milionů statistických údajů ve vysoké kvalitě a ve stanovených termínech. Ačkoliv ze strany široké veřejnosti to lze vnímat jako samozřejmost, jedná se o úkol, kterému věnujeme největší část našich aktivit.

Kolik výstupů bylo během roku zveřejněno?

Každý měsíc vydáváme průměrně 16 až 20 Rychlých informací s aktuálními statistickými daty. Jen ve Veřejné databázi ČSÚ bylo od počátku roku do konce listopadu uloženo sedm a půl milionu výstupních údajů. Webové stránky czso.cz zaznamenaly v tomto období bezmála osm a půl milionu zobrazení a zveřejnili jsme na nich celkem 565 tisíc souborů. Pravidelně vydáváme desítky publikací, analýz, komentářů a časových řad. Od ledna do listopadu vyšlo více než 80 tiskových zpráv, které nově doplňujeme i o audionahrávky. V průběhu roku se konalo také 18 tiskových konferencí, při kterých jsme poprvé využili i videoformátu. A v komunikaci s veřejností se zaměřujeme i na sociální síť. Na twitteru máme aktuálně 8 700 sledujících, tedy o dva tisíce více než vloni.

Má to kladnou odezvu?

Mám radost, že ano. A možná více, než jsem očekávala. Ukazují to nejen poslední výsledky Centra pro výzkum veřejného mínění, podle nichž je ČSÚ jednou z nejdůvěryhodnějších institucí v České republice, ale třeba i počet článků v médiích, kde jsou naše data nebo vyjádření citována. Od za-

čátku roku bylo těchto článků publikováno více než 26 tisíc. V letošním roce jsme také provedli anketu spokojenosti mezi uživateli našich dat a mezi novináři. A i odtud máme pozitivní zpětnou vazbu a obdrželi jsme také řadu dalších zajímavých námětů.

Které nejdůležitější události se během roku odehrály?

V rámci samotného chodu ČSÚ bylo podstatných několik událostí. Pokračovala implementace služebního zákona, zpracovávali jsme výsledky podzimních krajských a senátních voleb, připravovali jsme návrh věcného záměru zákona o sčítání lidu, domů a bytů. A pokračovala také reforma největšího zjišťování – Statistiky rodinných účtů.

V čem tato reforma spočívá?

Její podstatou je přechod na náhodný způsob výběru domácností. Náš tazatel dostane z ústředí ČSÚ pokyn, že má navštívit konkrétní, náhodně vybraný byt. Toto zjišťování už nebude probíhat samostatně jako dříve, ale jako součást evropského šetření životních podmínek domácností. Výhodou bude také stabilizace tazatelské sítě. Domácnosti tak budou komunikovat se „svým“ tazatelem, kterého znají a k němuž už našly důvěru. Výsledkem reformy bude nejen zvýšení kvality dat, ale i významná úspora finančních prostředků.

Jak toto šetření vlastně probíhá?

Stručně řečeno, jde o to, že nám vybrané rodiny poskytují údaje, co za uplynulý měsíc nakoupily, kolik je stálo jídlo, bydlení, energie apod. Nově nám mohou tyto informace sdělit i prostřednictvím pouhého předání účtenky za

nákupe. Nemusejí tak vypisovat jednotlivé částky do klasického deníku. Za spolupráci od nás dostávají finanční kompenzaci. Díky získaným datům pak odhadujeme strukturu výdajů domácností za celou Českou republiku. Letos probíhala pilotáž nového modelu šetření. Od nového roku potom zahájíme nový způsob v plném rozsahu.

Zmínila jste také implementaci služebního zákona. Jak pokračovala?

Musím říct, že nám stále komplikuje práci a velmi zvyšuje administrativní zátěž našich zaměstnanců. Také nám významně poklesly počty uchazečů o zaměstnání. Na některé pozice se odborníci nehlásí vůbec. Problém je i s tím, že pokud chci přijmout nového zaměstnance, který nemá složenou úřednickou zkoušku, mohu ho zařadit jen do prvního stupně dané platové třídy. Začíná tak s velmi nízkou mzdou. Trápí mě také fakt, že se postupně zvyšují zcela neodůvodnitelné rozdíly mezi dvěma kategoriemi zaměstnanců. Ti pod státní službou mají na rozdíl od zaměstnanců pod zákoníkem práce řadu výhod jako studijní nebo indispoziční volno a více placených překážek. Nově mají i jinou tarifní stupnici. Dokud mi to rozpočet dovoluje, snažím se tyto rozdíly zatím vyrovnávat. Otázkou je, jak dlouho bude toto udržitelné.

Co dalšího se událo v personální oblasti?

Tak především jsem v září jmenovala nového místopředsedu odpovědného za činnost Krajských správ Úřadu. Stal se jím Roman Bechtold, který dosud působil na pozici ředitele Krajské správy ČSÚ v Ústí nad Labem. V Úřadě

prof. Ing. Iva Ritschelová, CSc.

Reprezentuje Český statistický úřad, instituci, které podle posledního zjištění Centra pro výzkum veřejného mínění důvěřuje 62 % občanů. Pravidelně se zúčastňuje jednání vlády ČR. K dosavadním úspěchům Ivy Ritschelové patří výrazné úspory v hospodaření Úřadu, realizace významných rozvojových projektů spolufinancovaných z fondů Evropské unie, díky nimž má ČSÚ moderní integrované nástroje statistického produkčního procesu či snížení celkové administrativní zátěže v oblasti statistických zjišťování za posledních pět let o 35 %. K dalším prioritám, jež se daří naplňovat, náleží také osvěta v oblasti statistiky. Každoročně uděluje osobnostem, které se zasloužily o rozvoj oboru, Cenu předsedkyně ČSÚ. Je severočeskou patriotkou a řadu let spolupracuje s Dětským domovem v Ústí nad Labem na Severní Terasě. Coby bývalá rektorka Univerzity Jana Evangelisty Purkyně a členka Stálé pracovní skupiny Akreditační komise (Ekonomie) se zabývá i oblastí vzdělávání a školství. Má bohaté zahraniční pracovní zkušenosti a je autorkou desítek odborných textů zaměřených na environmentální ekonomii a politiku životního prostředí.

pracuje celou svou profesní kariéru, 33 let. Je to zkušený manažer znalý prostředí v regionech. Dále jsme v souladu s požadavkem služebního zákona přesoutěžili většinu vedoucích pracovníků Úřadu. Personální oblast vnímám jako velmi důležitou. Záleží mi na mých zaměstnancích a na tom, jaké mají podmínky pro práci.

Snažíte se jejich situaci zlepšovat?

Samozejmě. Velmi aktivně například podporuji možnosti odborného růstu zaměstnanců. Ti se mohou zapisovat do nejrozličnějších vzdělávacích kurzů, včetně jazykových. Pravidelně pro ně pořádáme zajímavé přednášky odborníků z různých sfér činnosti. Benefitem, který jim poskytujeme, je i možnost studia při práci. V letošním roce tak absolvovalo vysokoškolské studium celkem 24 kolegů, kteří využili nabídky Úřadu doplnit si potřebné vzdělání. Neměla bych zapomenout ani na letošní významné 50. výročí Specializovaného statistického studia, které ČSÚ organizuje ve spolupráci s Vysokou školou ekonomickou v Praze.

Dosáhla jste i letos úspor v hospodaření Úřadu?

Dlouhodobě se nám vyplácí strategie pravidelného přesoutěžování formou otevřených výběrových řízení. Daří se to i v případě ICT služeb, které jsou pro nás velmi významné. Letos jsme dosáhli ještě příznivějších cen v zakázce na datové služby nebo na programového vybavení pro volby. Nákupem energií na komoditní burze se rovněž podařilo docílit výhodnější ceny.

Jaké máte plány na rok následující?

V příštím roce nás čeká projednávání návrhu věcného záměru zákona o Sčítání lidu, domů a bytů v roce 2021 ve vládě. Důraz klademe na maximální využití dat existujících ve státní správě a na on-line šetření. Začneme také připravovat paragrafové znění příslušného zákona. Kromě toho v první polovině roku bude dokončena realizace většího bloku potřebných změn a zlepšení v rámci našeho nového statistického informačního systému.

Budou se tyto změny přímo týkat i respondentů?

Změny statistického informačního systému povedou k celkovému zlepšení uživatelské přívětivosti, a to jak pro statistické útvary, tak pro respondenty. V této souvislosti v příštím roce naplno zahájíme informační kampaň na podporu elektronického vykazování dat. Chceme tak našim respondentům ukázat, že je pro ně mnohem pohodlnější komunikovat s námi prostřednictvím nových elektronických nástrojů. Obsahují totiž daleko více kontrol a dalších funkcí, které by měly vést k dalšímu snížení administrativní zátěže podnikatelů a jiných respondentů.

Stanovila jste si do nového roku nějaká předsevzetí?

Je statisticky prokázáno, že se novoroční předsevzetí porušují. Takže jsem rozhodnuta žádná pro příští rok nevymýšlet. Ale teď vážně. Nadále budu podporovat rozvoj a využívání administrativních zdrojů dat. Budu prosazovat nezávislost statistiky a současně s tím i rozvoj statistické gramotnosti. Rovněž budu usilovat o snižování rozdílů v podmínkách pro zaměstnance pod služebním zákonem a zákoníkem práce. ■

ČSÚ od ledna 2017 chystá novinky ve Statistice rodinných účtů

Šetření Statistiky rodinných účtů bude od nového roku navazovat na šetření Životní podmínky (EU-SILC). Nedílnou součástí této reformy je i významná restrukturalizace tazatelské sítě ČSÚ.

Eva Kačerová, odbor vnější komunikace

Důvodem reformy šetření Statistiky rodinných účtů (SRÚ) je přechod od kvótního výběru na náhodný výběr tak, aby došlo ke sladění s praxí běžnou v zahraničí.

ním cílem tohoto zjišťování je získávat dlouhodobě srovnatelné údaje o sociální a ekonomické situaci domácností v jednotlivých zemích. Neméně důležitým cílem je získat údaje, které po-

domácností, který se nyní bude vyplňovat chronologicky po jednotlivých dnech nikoliv třídit podle druhu výdaje. Domácnosti už nebudou muset přepisovat údaje uvedené na účtenkách,

Od ledna 2017 dojde ke změnám

V právě končícím roce tak šetření SRÚ dobíhá ve stávajícím modelu na redukovaném souboru. Současně se v roce 2016 uskutečnil pilotní projekt nového modelu šetření. Od ledna 2017 už bude šetření Statistika rodinných účtů navazovat na šetření Životní podmínky (EU-SILC), se kterým mělo SRÚ největší překryv otázek (složení domácnosti, příjmy, výdaje spojené s bydlením). Realizace šetření EU-SILC vyplývá z nařízení EU, koná se tedy ve všech členských zemích EU28 a také na Islandu, v Norsku a ve Švýcarsku. Hlav-

Aby se snížila zátěž respondentů, dochází ke zjednodušení deníku výdajů domácností, který se nyní bude vyplňovat chronologicky po jednotlivých dnech nikoliv třídit podle druhu výdaje.

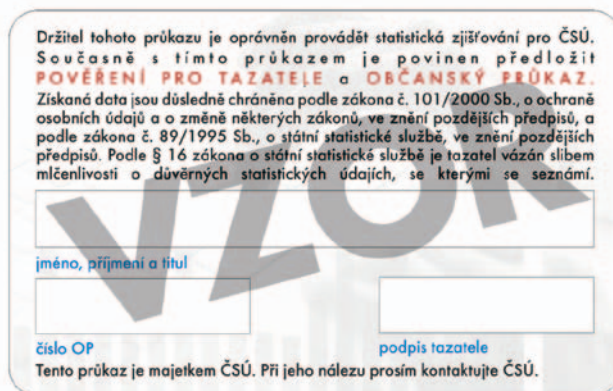
skytnou informace pro směřování sociální politiky i pro vyhodnocení dopadů opatření přijatých v minulosti.

Zjednodušením deníku výdajů domácností se sníží zátěž respondentů

Aby se snížila zátěž respondentů, dochází ke zjednodušení deníku výdajů

ale budou je vkládat do kapsy v deníku. Následně je pak společně s deníkem pořídí do elektronické verze specializovaná zpracovatelka Českého statistického úřadu.

Domácnosti budou mít i možnost vyplňovat deník elektronicky. Řada společných otázek z šetření EU-SILC se bude pouze aktualizovat, čímž dojde k podstatnému zkrácení rozho-

Od ledna roku 2017 budou všichni tazatelé ČSÚ jak ve služebním poměru, tak zaměstnaní na pracovní dohodu vybaveni novými průkazy tazatele. Průkaz tazatele je vyroben z oboustranně potištěné polykarbonátové karty, která nese logo ČSÚ, a je opatřena ochrannými prvky.

PROGRAM STATISTICKÝCH ZJIŠŤOVÁNÍ V DOMÁCNOSTECH V ROCE 2017

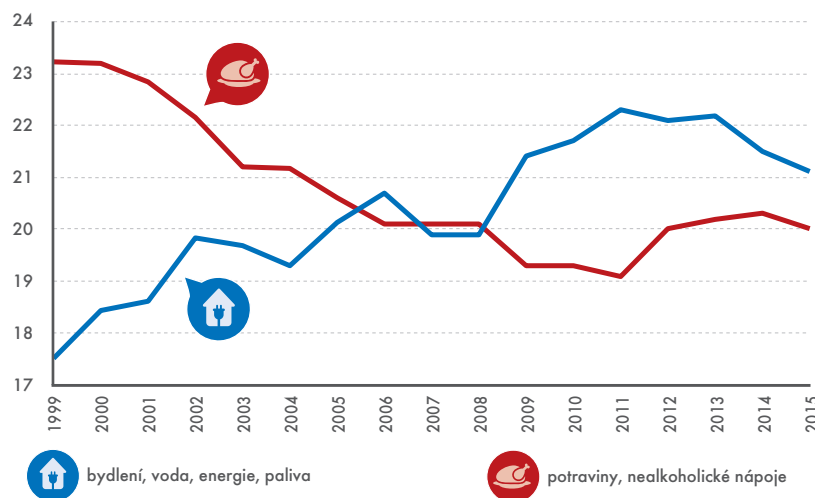
- šetření Životní podmínky (EU-SILC);
- Integrované šetření u domácností (IŠD), které zahrnuje Výběrové šetření pracovních sil, Výběrové šetření cestovního ruchu a šetření o Využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech a mezi jednotlivci;
- šetření Statistiky rodinných účtů (SRÚ).

vorů. V souvislosti s reformou SRÚ se též významně zkrátí referenční období, po které domácnosti deník vedou, a sice z 12 měsíců na dvakrát čtyři týdny.

Změni se podoba výstupů

V ročních časových řadách budou dostupné výstupy za Českou republiku v základních jednostupňových třídění, jimiž jsou sociální skupiny domácností, příjmová pásma, velikost obce a druh bytu. Základní regionální údaje za územní jednotky NUTS2 budou dostupné z tříletých klouzavých průměrů dalšího třídění. Konjunktura

Podíl vybraných výdajových skupin na spotřebních výdajích u domácností (v %)

Zdroj: ČSÚ

rální statistiky ve formě čtvrtletních výstupů poskytovány nebudou.

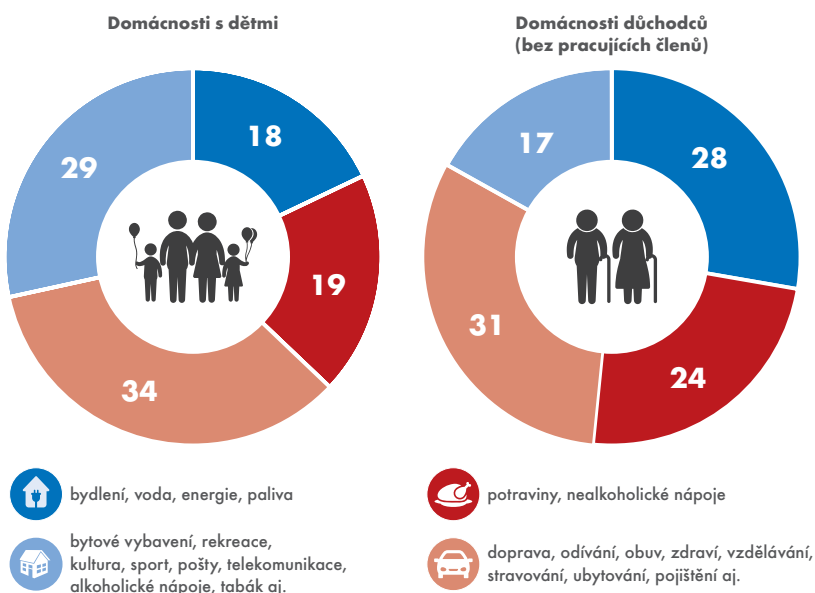
Tazatelská síť dozná podstatných změn

V souvislosti s reformou Statistiky rodinných účtů dochází také k restrukturalizaci tazatelské sítě v jednotlivých krajích. Postupně se snižuje potřeba externích tazatelů na šetření EU-SILC až na polovinu. Souběžně s tím se uvolňuje kapacita současných tazatelů Statistiky rodinných účtů. V důsledku toho bude možné navýšit výběr šet-

ření EU-SILC o 1,6 tis. domácností, tj. na 11,6 tis. domácností, a cílový roční soubor na 2,8 tis. oslovovaných domácností pro SRÚ.

Od ledna roku 2017 budou všichni tazatelé ČSÚ jak ve služebním poměru, tak zaměstnaní na pracovní dohodu vybaveni novými průkazy tazatele. Průkaz tazatele je vyroben z oboustranně potištěné polykarbonátové karty, která nese logo ČSÚ, a je opatřena ochrannými prvky. Na přední straně je umístěn 16místný identifikační kód tvořený náhodnými alfanumerickými znaky. Prostřednictvím internetové aplikace si bude moci každý, jehož domácnost tazatel navštíví, ověřit jeho totožnost. Aplikace bude dostupná na adrese www.czso.cz/csu/czso/overeni-tazatele. Po zadání kódu se zobrazí informace o tazateli, který je oprávněným držitelem průkazu, případně informace o tom, že daný průkaz je neplatný.

Struktura vydání v roce 2015 (v %)

Zdroj: ČSÚ

OCHRANA INDIVIDUÁLNÍCH ÚDAJŮ

Ochrana individuálních údajů je přísně dodržována v souladu se zákonem č. 101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů a příslušnými paragrafy zákona č. 89/1995 Sb. o státní statistické službě. Všichni pracovníci ČSÚ, kteří se na zjišťování a zpracování údajů podílejí, jsou vázáni mlčenlivostí o všech šetřených skutečnostech ve smyslu § 16 uvedeného zákona.

Indikátory životní úrovně domácností pohledem mezinárodní statistiky

Na veřejnosti se v nedávné době objevila zpráva, že až 40 % domácností v České republice balancuje na hranici chudoby. Údaje Českého statistického úřadu ale hovoří jinak. Pojďme si tuto problematiku vysvětlit.

Michaela Brázdilová, oddělení sociálních šetření

Oficiální statistika vymezuje v oblasti životních podmínek obyvatel několik pravidelně v mezinárodním měřítku vydávaných indikátorů. V České republice jsou potřebná data pro jejich výpočet získávána ze šetření Životní podmínky, které je každoročně realizované ČSÚ jakožto národní verze evropského zjišťování EU-SILC. Z něj lze vedle životních podmínek českých domácností zkoumat také jejich příjmovou situaci. Jedním z hlavních výstupních ukazatelů v oblasti životní úrovně je mezinárodně srovnatelná evropská míra ohrožení příjmovou chudobou, která vyjadřuje podíl osob s příjmy pod hranicí příjmové chudoby.

Tato se stanovuje z příjmů domácností jako 60 % mediánu (průměrného příjmu populace), při zohlednění složení domácností co do počtu a věku jejích členů. Osoby v domácnostech, které disponují příjmem nižším, než je hodnota národně stanovené hranice příjmové chudoby, se označují za osoby ohrožené příjmovou chudobou. Dlouhodobě se tato míra v České republice pohybuje na úrovni devět až deset procent.

Ukazatel míry materiální deprivace

Vedle tohoto na příjmech založeného indikátoru se pravidelně sleduje evropský ukazatel míry materiální deprivace, jenž udává podíl osob, které žijí v materiálně deprivovaných domácnostech. Za takové jsou považovány domácnosti,

kteří si nemohou z finančních důvodů dovolit čtyři z devíti zkoumaných položek: auto, pračka, barevná televize, telefon, dostatečně vytápět byt, jíst maso každý druhý den, týdenní dovolená pro všechny členy domácnosti, zaplatit neočekávaný výdaj ve výši 9 700 Kč (pro rok 2015) a včasné platby za bydlení včetně splácení půjček. Osob v takových domácnostech je v České republice z dlouhodobého hlediska kolem pěti až šesti procent.

V neposlední řadě se pak v rámci této základní sady indikátorů sleduje podíl osob žijících v domácnostech s nízkou pracovní intenzitou, který je v České republice necelých sedm procent.

Osoby ohrožené příjmovou chudobou

Všechna tato tři hlediska pak kombinuje souhrnný indikátor míry ohrožení příjmovou chudobou nebo sociálním vyloučením měřící situaci, kdy

Za chudobu lze vedle nedostatečné výše příjmů považovat například i finanční neschopnost uhradit některé výdaje nebo také subjektivní vnímání osob, které samy sebe považují za chudé.

EVROPSKÝ UKAZATEL CHUDOBY

Jedním z hlavních výstupních ukazatelů v oblasti životní úrovně je mezinárodně srovnatelná evropská míra ohrožení příjmovou chudobou, která vyjadřuje podíl osob s příjmy pod hranicí příjmové chudoby.

sociální situace v jednotlivých evropských zemích.

Kromě výše uvedených statistických ukazatelů existuje samozřejmě i celá řada alternativních přístupů, jak hodnotit životní úroveň obyvatel. Především stav chudoby může být definován velmi různými způsoby a v mnohem širším pojetí. Za chudobu lze vedle nedostatečné výše příjmů považovat například i finanční neschopnost uhradit některé výdaje nebo také subjektivní vnímání osob, které samy sebe považují za chudé. Takovéto definice chudoby však nejsou oficiální statistikou přímo sledo-

vané v mezinárodně srovnatelné podobě. Při využití různých konceptů tak může být za chudé označen jak nižší, tak i výrazně vyšší podíl populace. Vždy záleží na konkrétní (v rámci daného výzkumu nebo studie použité) definici. ■

Některé výkazy nahradí administrativní data

Záměr Evropské unie snižovat zátěž respondentů nahrazováním údajů ze statistických výkazů daty z administrativních zdrojů se daří i v České republice. Svědčí o tom Program statistických zjišťování na rok 2017.

Martin Štoček, vedoucí oddělení koordinace statistických zjišťování

Letos v listopadu vyšla ve Sbírce zákonů každoročně vydávaná vyhláška o programu statistických zjišťování. Ta určuje, co budou v příštím roce zjišťovat ČSÚ a šest ministerstev, která statistická šetření také provádějí.

Nejvýznamnější změny v programu

Z důvodu víceleté periodicity šetření nebude ČSÚ provádět zjišťování o inovacích (Dotazník o inovacích) a Strukturální šetření v zemědělství, naopak zrealizuje Šetření o sadech. Kvůli zefektivnění státní statistické služby se šetření Roční výkaz báňsko-technických a provozních údajů převede pod resortní právní předpis Ministerstva průmyslu a obchodu (zákon č. 44/1988 Sb., horní zákon). Sloučí se také Roční výkaz o sociálních službách a sociální péči do Ročního výkazu o sociálních službách Ministerstva práce a sociálních věcí. Ze dvou ročních výkazů – o rozhlasovém a televizním vysílání – bude jen jeden – o audiovizuálních mediálních službách a rozhlasovém vysílání.

O OSM ZJIŠŤOVÁNÍ MÉNĚ

Ve Sbírce zákonů byla 4. listopadu 2016 zveřejněna vyhláška č. 355/2016 Sb., o Programu statistických zjišťování na rok 2017. Program na rok 2017 obsahuje celkem 156 zjišťování, v tom 89 zjišťování ČSÚ a 67 ministerstev. Celkově došlo k redukci oproti roku 2016 o osm zjišťování. ČSÚ snížil počet zjišťování o tři a resorty o pět.

Zjišťování na rok 2017

	Vyřazená statistická zjišťování z programu		Zařazená statistická zjišťování do programu	
	Značka zjišťování	Název zjišťování	Značka zjišťování	Název zjišťování
ČSÚ	Ceny PZ 1-12	Měsíční výkaz o cenách potravinářského a spotřebního zboží	Kult 6-01	Roční výkaz o audiovizuálních mediálních službách a rozhlasovém vysílání
	Kult 7-01	Roční výkaz o rozhlasovém vysílání	Sady	Šetření o sadech
	Kult 8-01	Roční výkaz o televizním vysílání		
	TI	Dotazník o inovacích		
	ZEM	Strukturální šetření v zemědělství		
Ministerstva	Hor (MPO) 1-01	Roční výkaz báňsko-technických a provozních údajů		
	V (MPSV) 10-01	Roční výkaz o sociálních službách a sociální péči		
	Škol (MŠMT) V 6-99	Přijímací řízení ke studiu na vysoké škole		
	Škol (MŠMT) V 11-01	Výkaz o vysoké škole		
	Škol (MŠMT) P 1b-04	Čtvrtletní výkaz o zaměstnancích a mzdových prostředcích za vysoké školy		

Zdroj: ČSÚ

Program na rok 2017 neobsahuje žádné zjišťování Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy. Ministerstvo bude nově provádět všechna statistická zjišťování podle resortních právních předpisů. Všechna tři zjišťování, která se týkají oblasti vysokého školství, byla převedena pod působnost zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách (novela zákona již vyšla ve Sbírce zákonů pod číslem 137/2016).

Využijí se i data obchodních řetězců

Z programu statistických zjišťování byl vyřazen Měsíční výkaz o cenách potravinářského a spotřebního zboží. Ten se v příštím roce zrealizuje jiným způsobem, a to využitím administrativních dat obchodních řetězců. V závislosti na přebírání dat od Ministerstva průmyslu a obchodu a od Energetického regulačního úřadu by mělo dojít k omezení

výběrového souboru Ročního výkazu o výrobě a rozvodu elektrické a tepelné energie pouze na nelicencované zdroje.

EU chce snížit zátěž respondentům

Již delší dobu Evropská unie a také vláda ČR podporují nahrazování údajů ze statistických výkazů daty z administrativních zdrojů, aby se snížila zátěž respondentů. Nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/759 ze dne 29. dubna 2015 se změnilo nařízení o evropské statistice. ČSÚ a pracoviště státní statistické služby mají nyní možnost se bez dodatečných prováděcích opatření k tomuto nařízení rychle a bezplatně dostat k administrativním datům. V současné době vede ČSÚ jednání ohledně přebírání dat i s jinými vlastníky administrativních zdrojů, například s Generálním finančním ředitelstvím.

- Ve Sbírce zákonů ČR vyšla vyhláška č. 355/2016 Sb., o Programu statistických zjišťování na rok 2017.

- Začátkem listopadu se konalo výjezdní zasedání vedení Úřadu v Pardubicích. Jeho součástí byla i exkurze v Synthesii, včetně prohlídky výrobních prostor a teplárny.

- Letos již 9. ročník mezinárodní vědecké konference RELIK 2016 byl zaměřen na reprodukci lidského kapitálu. ČSÚ zde prezentovali ředitel sekce makroekonomických statistik Jaroslav Sixta a Martina Šimková z oddělení sektorových účtů.

Více na <http://bit.ly/2gRDzOm>.

- Semináře VŠE o historických řadách HDP se 14. listopadu zúčastnili předsedkyně ČSÚ Iva Ritschelová, místopředseda Marek Rojíček a ředitel sekce makroekonomických statistik Jaroslav Sixta.

- Předsedkyně ČSÚ Iva Ritschelová se 15. listopadu zúčastnila galavečeru Dne podnikatelů ČR v Národním domě v Praze. Byla VIP hostem mimořádné talk show za účasti prezidenta republiky Miloše Zemana, 1. místopředsedy vlády a ministra financí Andreje Babiše, ministryně pro místní rozvoj Karly Šlechtové a ministra průmyslu a obchodu Jana Mládky.

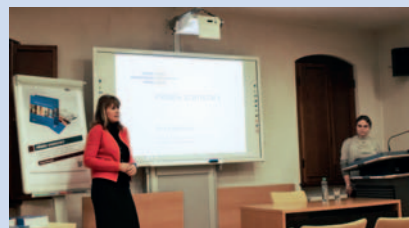
- Dne 19. října vystoupila Iva Ritschelová na mezinárodní konferenci Krajina v pozoru, kterou pořádala Fakulta umění a designu Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, s prezentací Rekultivace lze bez nadsázky považovat za umění.

Týden vědy a techniky se statistikou

V listopadu se v celé České republice uskutečnil již 16. ročník Týden vědy a techniky. Do projektu se zapojila také KS ČSÚ v Pardubicích. Její pracovníci připravili ve spolupráci s Krajskou knihovnou v Pardubicích výstavu Příběh statistiky. Při zahájení výstavy si návštěvníci mohli vyslechnout přednášku autorky stejnojmenné publikace Evy Kačerové z odboru vnější komunikace ČSÚ na téma mezníky v historii

statistické služby. Ředitelka krajské správy Veronika Tichá zase pohovořila o aktivitách regionálního pracoviště Úřadu.

O podnikové statistice a zemědělství v Lucemburku

Dne 17. listopadu proběhlo v Lucemburku 31. jednání Výboru pro Evropský statistický systém (ESSC). Za ČSÚ se ho zúčastnili předsedkyně ČSÚ Iva Ritschelová a ředitel sekce produkčních statistik Jan Ernest.

Mezi hlavní projednávaná témata patřila diskuse nad návrhem rámcových na-

řízení pro podnikovou statistiku (FRIBS) a zemědělství (IFS), které díky souhlasnému stanovisku ESSC byly postoupeny do další fáze legislativního procesu.

Důležité téma představoval i vliv globalizace na makroekonomické statistiky, a to zejména ve světle nedávné revize HDP v Irsku.

Fotosoutěž My&Statistika

První prosincový den se v sídle ČSÚ v Praze na Skalce uskutečnila vernisáž nejlepších fotografií zaměstnanců ČSÚ. Již čtvrtý ročník fotosoutěže letos ovládl Karel Novotný, jehož fotografie Výlov rybníka se umístila na prvním místě a s fotografií Podzim obsadil čtvrté místo.

Tématem letošního ročníku bylo Když se řekne Česko.... Fotosoutěže se zúčastnilo celkem 59 zaměstnanců ČSÚ a porota vybírala z 254 fotografií.

Vítězná fotografie letošního ročníku soutěže.

Arménští statistici v ČSÚ

ČSÚ ve dnech 23.–25. listopadu navštívila delegace pod vedením předsedy arménského statistického úřadu Stepana Mnatsakanyana. Kromě tuzemských zkušeností se zemědělskou statis-

tikou obecně se skupina, které kromě statistiků zahrnovala i zástupce ministerstva zemědělství, zajímala zejména o téma registru farmářů, jehož budování se v Arménii připravuje.

Místopředseda ČSÚ v Irsku

Dopady globalizace do statistiky byly tématem jednání místopředsedy ČSÚ Marka Rojíčka s irskými kolegy v Dublinu dne 20. října. Diskutovány byly irské zkušenosti s nad-

národními firmami a také revize národních účtů a platební bilance za rok 2015. Více informací o tématu přinášíme v tomto vydání v rubrice Události ze světa.

Místopředseda ČSÚ Marek Rojíček (uprostřed) s irskými statistiky.

- Nejčastěji na internetu čteme on-line zprávy a konzumujeme audiovizuální obsah. Aktuální statistiky na toto téma zveřejnil ČSÚ 21. listopadu na tiskové konferenci.

- Experti z čínského regionálního statistického úřadu provincie Zhejiang navštívili v říjnu KS ČSÚ v Plzni. Její ředitel Miloslav Chlad jim se svými kolegy vysvětlil poslání ČSÚ, organizační strukturu Úřadu a zaměření krajských správ, zejména pak té plzeňské.

- Zlatou medaili za zásluhy o založení a rozvoj Fakulty výrobních technologií a managementu Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem obdržela 24. listopadu bývalá rektorka a předsedkyně ČSÚ Iva Rišchelová.

- Jak ve statistice zachytit trh s plynem, řešili v Německu ředitel sekce makroekonomických statistik ČSÚ Jaroslav Sixta a odborníci z německého statistického úřadu DESTATIS.

- V ČSÚ v Praze na Skalce hovořil hlavní ekonom Komerční banky Jan Vejmělek na téma Makroekonomická analýza a prognóza v praxi.

- V Lucemburku se sešla pracovní skupina Working Group Culture Statistics. Jednalo se o aktuálních tématech v oblasti statistiky kultury, zejména využití tzv. velkých dat.

- Ve dnech 22. až 23. listopadu navštívila sekci makroekonomických statistik ČSÚ kontrolní mise z Eurostatu. Zaměřila se na deficit a dluh vládních institucí. Podle předběžných informací kontrola dopadla pro ČSÚ dobře.

- Mezi rakouskými uživateli internetu ve věku 15 až 74 let se tři čtvrtiny obávají cookies, které sledují jejich chování na internetu. Rakouský statistický úřad uvádí, že polovina z nich na svém internetovém prohlížeči zrušila či omezila souhlas s používáním cookies či se o to alespoň pokusila. Více na <http://bit.ly/2f0zm5C>.

- V roce 2015 se každý dvánáctý Kanadán přiznal, že má osobní zkušenost se skrytým bezdomovectvím, tzn., že přespával se svou rodinou či přáteli například v autě, neboť dočasně neměl k dispozici žádné jiné místo k životu. Více na <http://bit.ly/2fxbEls>.

- V loňském roce bylo v EU28 ohroženo chudobou nebo sociálním vyloučením každé čtvrté dítě ve věku 0–17 let. V Rumunsku se to týkalo téměř poloviny (46,8 %) dětí mladších 18 let. Naproti tomu ve Švédsku hrozila chudoba či sociální vyloučení jen každému sedmému dítěti. Více na <http://bit.ly/2ffOq02>.

- Podle Eurostatu se třetina z celkového množství jablek vypěstovaných v roce 2015 v zemích EU28 vyprodukovala v Polsku. Jabloně zde rostly na více než polovině z celkové rozlohy půdy, na níž se pěstuje ovoce. Více na <http://bit.ly/2f0ygad>.

- V roce 2015 si silniční nehody v zemích EU28 vyžádaly 26 tis. obětí, což sice oproti roku 2014 představovalo mírný nárůst (+0,5 %), avšak ve srovnání se situací před 20 lety, to bylo téměř o 60 % méně. Více na <http://bit.ly/2fLxIX1>.

Nizozemsko: Více cukrovkářů je mezi obézními

Nizozemský statistický úřad zveřejnil výsledky zdravotního šetření, v němž respondenti mj. uváděli své tělesné míry. V roce 2015 bylo téměř 12 % obyvatel Nizozemska obézních. U více než 17 % z nich byla podle jejich sdělení také diagnostikována cukrovka. V části populace, která obezitou netrpěla, se cukrovka vyskytovala pouze u třech jedinců ze sta. Celkem měl v roce 2015 diagnostikován diabetes každý dvacátý Nizozemec. Zatímco v roce 2001 jím trpěl pouze každý 36. Za tímto nárůstem stálo především zvýšení výskytu diabetu 2. typu. Ten se vyskytuje častěji u mužů (čtyři muži ze 100) než u žen (tři ženy ze 100). Diabetes 2. typu je častější u starších osob, zatímco cukrovka 1. typu bývá diagnostikována i mladším ročníkům, ale její výskyt není s věkem vý-

znamně korelován. Ve věkové skupině 40–49 let měli diabetes 2. typu dva ze 100 respondentů, mezi 55–64letými už jich bylo 8 % a mezi osobami staršími 75 let se s cukrovkou léčilo 15 ze 100 respondentů.

Ve srovnání s ostatními evropskými zeměmi je výskyt diabetu v populaci starší 15 let relativně příznivý. Jen o málo menší podíl nemocných diabetem ve srovnání s Nizozemskem byl zaznamenán v Belgii, Švédsku, Rumunsku a Rakousku. Ještě lepší na tom bylo Dánsko, Litva, Lotyšsko a vůbec nejmenší výskyt diabetu mezi staršími 15 let vykázalo v roce 2014 Norsko (4,2 %).

Česká republika s necelými osmi nemocnými ze 100 starších 15 let už mezi evropskými zeměmi patří k oblastem s vyšším výskytem diabetu. Vůbec největší promořenost touto chorobou byla zaznamenána ve Francii, kde byla diagnostikována každému 10. jedinci staršímu 15. let.

Více na <http://bit.ly/2dpPmzf>.

Eurostat: Lidé očekávají, že budou pracovat déle

Obyvatelé EU28 v roce 2015 očekávali, že budou pracovat v průměru 35,4 roku. To bylo o téměř dva roky déle, než předpokládali v roce 2005.

Očekávaná délka pracovního života se výrazněji prodloužila u žen (z 30,2 roku v roce 2015 na 32,8 roku o deset let později) než u mužů. Ti v roce 2005 předpokládali, že v práci stráví průměrně 36,7 roku a o deset let později jejich očekávání narostlo o 1,2 roku na 37,9 roku.

Mladí Italové očekávají, že na trhu práce stráví průměrně 30,7 roku, přičemž rozdíl mezi očekáváním mladých mužů a žen je značný. V loňském roce 15letí Italové předpokládali, že budou pracovat průměrně 35,4 roku (tj. o 0,2 roku více než očekávali v roce 2005). Italky v uplynulém roce počítaly s průměrně 25,7 roky ekonomické aktivity. Jejich očekávání se oproti roku 2005 zvýšila o 2,0 roku. Ze států EU28 se na nejdelší pracovní kariéru připra-

vují mladí Švédové, kteří v roce 2015 průměrně počítali s 41,2 roky na trhu práce (42,2 roku muži a 40,1 ženy). Islandané dokonce plánují, že budou pracovat průměrně 46,6 roku (muži 48,6 a ženy 44,7 roku).

I když celková průměrná délka doby ekonomické aktivity mužů mezi lety 2005 a 2015 vzrostla, v některých zemích EU28 došlo k jejímu předpokládanému zkrácení (Irsko, Řecko, Španělsko, Kypr, Portugalsko). Ženy v roce 2015 ve všech zemích EU28 předpokládaly, že budou pracovat déle, než tomu bylo před deseti lety.

Více na <http://bit.ly/2g7ptj2>.

PŘEDPOKLÁDANÁ DÉLKA PRACOVNÍHO ŽIVOTA

Podle Eurostatu to v tomto případě znamená, jak dlouho si dnes 15letá osoba myslí, že bude na pracovním trhu ekonomicky aktivní. Přitom je lhostejno, zda bude v pozici zaměstnaného (i OSVČ) nebo nezaměstnaného.

Vyspělost zemí lze měřit i počty dárců krve

Podle Světové zdravotnické organizace se každoročně uskuteční více než 110 mil. dárcovských odběrů krve. Zhruba polovina z nich je v rozvinutých zemích, kde žije necelá pětina světové populace.

Eva Kačerová, odbor vnější komunikace

Světová zdravotnická organizace (WHO) eviduje v 176 zemích téměř 13 tis. transfuzních stanic, ve kterých je možné darovat krev. Jejich rozložení ve světě je však značně nerovnoměrné.

Medián počtu odběrů v jednotlivých transfuzních centrech se významně liší podle ekonomické vyspělosti států. Zatímco v nízko a středněpříjmových zemích připadá na jednu transfuzní stanici 5,4 tis. odběrů ročně, ve vysokopříjmových může polovina tranfuzních center počítat s nejméně 16 tis. odběry za rok.

V polovině ekonomicky vyspělých zemích připadá na tisíc obyvatel méně než 33 dárcovských odběrů za rok, ve středněpříjmových je to necelých 12 odběrů a v nízkopříjmových regionech přijde darovat krev pouze pět osob z tisíce. Tato nerovnováha pak pochopitelně působí na dostupnost krve a transfuzních přípravků v jednotlivých částech světa.

Kdo dostává krevní transfuze

Jednotlivé země se liší i podle toho, komu jsou častěji krevní transfuze a transfuzní přípravky poskytovány.

Ve vyspělých zemích jsou nejčastější příjemci osoby starší 65 let, připadají na ně více než tři ze čtyř (76 %) transfuzí. Většinou se jedná o podpůrnou léčbu v kardiovaskulární a transplantální chirurgii. Krev bývá darována při rozsáhlých poraněních osob. Využívá se též v terapii lidí, kteří trpí různými druhy rakoviny.

V nízkopříjmových zemích připadají téměř dvě ze tří (65 %) transfuzí na děti mladší pět let. Nejčastěji se jedná o léčbu anémie nebo o komplikace při porodu.

Nerovný podíl dárců krve v populaci má vliv na dostupnost této kapalné cirkulující tkáně.

S plnou krví je třeba zacházet efektivně

Zajímavé je porovnání, jak země využívají darovanou krev. Obecně platí, že při transfuzích je výhodnější nepoužívat tzv. plnou krev, ale pouze její jednotlivé složky. To znamená koncentráty krevních destiček nebo červených krvinek, krevní plazmu či kryoprecipitát. V nízkopříjmových zemích se však plná krev daruje v nadpoloviční většině případů (57 %), ve středněpříjmových ve 22 % a ve vysokopříjmových regionech se používá zcela výjimečně, pouze ve čtyřech procentech případů.

Bez dárců není krve

Krev nelze uměle vyrobit. Získává se výhradně od dárců. Naštěstí stále větší podíl mají osoby, které ji poskytují bezplatně. Ve vyspělých zemích představují většinu, avšak i v méně vyspělých regionech se jejich zastoupení zvyšuje. Důležitý je přitom předpoklad, že lidé, kteří nejsou při darování krve motivo-

váni finanční odměnou, mají výrazně menší zájem zatajovat některé skutečnosti o svém zdravotním stavu. V České republice může darovat svou krev každý zdravý muž či žena ve věku 18–65 let. Další podmínkou je tělesná hmotnost nad 50 kg v případě odběru krve, resp. nad 60 kg v případě odběru plazmy nebo krevních destiček – zde ještě platí podmínka úspěšného absolvování dvou odběrů plné krve. Odkazy na pracoviště transfuzní služby v ČR nalezte na <http://bit.ly/2hic7p2>.

KREV SE MUSÍ TESTOVAT

Podle doporučení WHO je standardem, že veškerá odebraná krev by měla být testována na přítomnost viru HIV, žloutenku typu B i C a syfilis. Přesto se tomu tak neděje vždy, a to především v zemích s nižším hygienickým standardem, kde se místy až u každého 10. odběru opomíjí testování na přítomnost žloutenky typu B. Více na <http://bit.ly/1pk73Ss>.

Překvapivý růst irské ekonomiky

V polovině července v médiích výrazně rezonovala zpráva o nezvykle rychlém růstu irské ekonomiky v roce 2015. Ta meziročně zvýšila svou výkonnost měřenou HDP o 26,3 % a dostala se tak do čela světového žebříčku.

Marek Rojíček, místopředseda ČSÚ

Čtvrtletní odhady irské ekonomiky během roku 2015 signalizovaly sice silnou, ale o dvě třetiny nižší dynamiku růstu (7,8 %). K revizi makroekonomických údajů došlo až na základě ročních účetních závěrek, ve kterých některé nadnárodní firmy vykázaly změnu daňového sídla a přesun svého majetku do Irska.

Efekt „sněhové koule“

K vysvětlení revize národních účtů a platební bilance za rok 2015 je zapotřebí se blíže podívat na specifika irské ekonomiky. Ta se stala již v osmdesátých letech 20. století cílovou zemí pro příliv zahraničních investic, které v první fázi směřovaly do budování výrobních kapacit. Dynamika investic se výrazně zrychlila v devadesátých letech. V Irsku měla své továrny řada globálních značek v oboru informačních technologií (Intel, Hewlett Packard atd.), na které se pak nabalili i jejich dodavatelé. Důležitou roli hrál členství v EU, tj. volný pohyb zboží, a také to, že se Irsko považuje za zemi s příznivým daňovým režimem – korporátní daň dnes činí 12,5 % ze zisku. Kromě toho je zde i kvalifikovaná pracovní síla hovořící anglicky (jedním ze dvou úředních jazyků) a tradičně silná vazba na USA.

Stejně důvody vedly i některé původně americké společnosti k tomu, aby v roce 2015 přesunuly svá sídla (daňové rezidence) včetně svých majetkových bilancí do Irska. Z hlediska odvětvového zaměření se tyto firmy rekrutují z oblasti IT, medicínských přístrojů a vybavení nebo chemického a farmaceutického průmyslu. Tato tři odvětví tvořila už před rokem 2015

zhruba polovinu přidané hodnoty irského průmyslu. V roce 2015 však dominantně přispěla k meziročnímu zdvojnásobení jeho velikosti.

Jaký dopad to mělo na statistiku

Ve srovnání s tržní silou velkých nadnárodních společností byl dopad na makroekonomické agregáty relativně malý. Irská ekonomika velmi silně, ačkoliv pro dynamiku celé EU to představovalo řádově jen desetiny procenta. Kromě růstu HDP prostřednictvím investic a čistého vývozu se zvýšila i kapitálová zásoba formálním přemístěním aktiv do irské ekonomiky, zejména produktů duševního vlastnictví (například software či patenty). Opatřebení těchto aktiv zvýšilo hodnotu produkce i přidané hodnoty. Výrazně také vzrostla průměrná ziskovost irských podniků, protože ta bývá obecně nejvyšší právě na vrcholu vlastnického řetězce. Přestože podle statistických ukazatelů došlo v irské ekonomice v roce 2015 k velké změně, fyzicky se toho v Irsku mnoho nezměnilo. Nezvýšila se významně zaměstnanost ani tuzemská průmyslová výroba a zboží ani nemuselo překročit irské hranice. Určitou roli v revizi irského HDP hrálo i umístění některých firem specializovaných na operativní pronájem letadel.

Podle mezinárodních statistických manuálů se však do vývozu nově započítala například produkce objednaná (novými) irskými společnostmi u tzv. „smluvního výrobce“ (contract manufacturer) třeba v Číně nebo střední Evropě a její prodej (pod prestižní značkou a s patřičnou marží) finál-

nímu zákazníkovi. Z pohledu metodiky národního účetnictví a platební bilance, kde je vlastnictví upřednostněno před „fyzickým“ vnímáním výroby a obchodu, je vše zachyceno správně. V zemích, které nejsou globalizací výroby a obchodu zasaženy příliš, je HDP stále vnímán hlavně jako ukazatel (fyzické) produkce tuzemských výrobních kapacit. Ovšem, jak ukazuje příklad Irska, vymezení HDP je širší, než jak je tradičně chápán. Do budoucna je nutné si na tento obrázek zvykat; je přitom zřejmé, že malé otevřené ekonomiky budou relativně více ovlivňovány různými dopady globalizace než velké ekonomiky s významným domácím trhem.

Řešením mohou být alternativní ukazatele

Přestože se v Irsku v roce 2015 pravděpodobně jednalo o jednorázový efekt, irští statistici připouštějí, že se může v budoucnu opakovat, i když v menší míře. Iniciovali proto vytvoření expertní skupiny za účasti řady domácích i mezinárodních institucí, která by měla předložit doporučení týkající se zdůrazňování i dalších makroekonomických ukazatelů, které nabízí národní účetnictví. Jedním z nich by mohl být čistý národní důchod, který daleko lépe než HDP vypovídá o růstu životní úrovně obyvatel Irska. Jeho vymezení je širší než HDP a navíc je očištěn o hodnotu spotřeby kapitálu, která představuje pro firmy nákladovou položku. Pro srovnání, zatímco HDP vzrostl o 26,3 % a hrubý národní důchod o 18,7 %, čistý národní důchod se v roce 2015 zvýšil jen o 6,5 %.

Irští statistici si dokážou poradit s globálními korporacemi

V Irsku je vliv globalizace, vzhledem k velikosti země, mnohem intenzivnější než v zemích typu Francie či Německa.

Marek Rojíček, místopředseda ČSÚ

Jedním z klíčových důvodů usídlení řady nadnárodních společností v Irsku, je relativně nízké daňové zatížení zisku. Proto dochází v rámci optimalizace celkového daňového zatížení ke koncentraci vytvořeného zisku v Irsku prostřednictvím nastavení převodních cen mezi dodavateli a odběrateli v rámci vlastnické struktury (tzv. transfer pricing).

Reakce irských statistiků

Statistický úřad Irska reagoval na problémy spojené s globalizací již na začátku devadesátých let minulého století. Irská ekonomika už tehdy zažívala silný příliv zahraničních investic, což s sebou přinášelo značný nárůst transakcí (finančních i reálných) s ostatními zeměmi. Tyto transakce, které ovlivňovaly makroekonomické údaje a statistické indikátory za celou ekonomiku, přitom realizovalo jen několik desítek nadnárodních firem. Proto bylo na statistickém úřadu vytvořeno speciální oddělení (Consistency Unit), ve kterém začali

IRSKO: SLOŽITÁ OTÁZKA I PRO DAŇOVOU SPRÁVU

Zatímco Irsko statisticky zachycuje přidanou hodnotu od globálních korporací v údajích o své ekonomice, česká ekonomika o ni naopak přichází. V praxi je obtížné rozhodnout, zda se přidaná hodnota vytváří tam, kde je výrobek fyzicky vyroben, nebo tam, kde se o jeho výrobě rozhodlo. Pro statistiky i daňovou správu je to těžká otázka. Je složité vyčís-

lit například hodnotu značky a přístupu na globální trhy. Před několika lety bylo Irsko v obdobné situaci, jako je dnes Česká republika. V jeho ekonomice nadnárodní společnosti primárně využívaly výrobní kapacity, teprve časem se do Irska přesunula vrcholová sídla nadnárodních řetězců. Dnes stojí irská ekonomika na domácí průmyslové produkci, která zajišťuje vysokou míru zaměstnanosti, ale i na přispěvcích nadnárodních korporací, které v ní sídlí.

analytici vzájemně porovnávat konzistenci jednotlivých datových zdrojů.

Zde je nutno poznamenat, že irský statistický úřad má na starosti komplexní makroekonomickou statistiku. Tedy nejenom sestavování národních účtů, ale i platební bilance, což je většinou doména centrálních bank. Mezi datové zdroje, které irští analytici využívají, patří zejména údaje z výkaznictví o tržbách a nákladech, vývozu, dovozu, mzdách a ziscích včetně administrativních zdrojů z daňových přiznání.

Vznik jednotného kontaktního místa

V roce 2010 byl tento analytický útvar personálně posílen. Vzniklo nové oddělení (Large Cases Unit – LCU), ve kterém se šest statistiků kromě analytické činnosti začalo zabývat i sběrem dat od vybraných nadnárodních společností. Jednalo se o takové organizace, které sice sídlily v Irsku, ale měly zde jen minimální aktivity a jejich produkce byla

orientována na vývoz. Patřily sem zejména společnosti podnikající v odvětvích farmaceutického průmyslu, zdravotních přístrojů, výroby počítačů a elektroniky, vývoje softwaru a potravinářského průmyslu. Sběr dat za tyto společnosti probíhá elektronicky. Informace o jejich ekonomické činnosti jsou analyticky konsolidovány do jednotných výkazů počínaje měsíčními údaji o tržbách, přes čtvrtletní až po roční frekvenci, kdy jsou požadovány detailní informace z účetních výkazů. Pro tyto společnosti slouží LCU jako jediné kontaktní místo. Jeho pracovníci je také osobně navštěvují a konzultují metodické otázky, vyjasňují si problémy s konzistencí datových zdrojů, případně se ptají na vztahy ve skupině podniků, záměry do budoucna apod. Tímto přístupem je zajištěna vysoká konzistence publikovaných dat, přičemž větší pozornost (zhruba 80 % času) je věnována deseti nejsložitějším případům. Irský statistický úřad patří v této oblasti mezi nejvíce zkušené instituce v Evropě. ■

IRSKO V OBJETÍ GLOBÁLNÍCH SPOLEČNOSTÍ

V Irsku má sídlo nebo pobočku řada nadnárodních společností. Vedle výrobních kapacit tak protéká jeho ekonomikou značné množství obchodních transakcí. Jen pro ilustraci, zhruba 50 největších nadnárodních firem představuje 70 % celkového obrátu a 60 % vývozu zboží irské ekonomiky.

INDIKÁTORY:
LEDEN AŽ ZÁŘÍ 2016

PRŮMYSL

+2,9 %

Průmyslová produkce v kumulaci za leden až září 2016 v porovnání se stejným obdobím minulého roku vzrostla o 2,9 %. Oproti průměru roku 2010 byla po sezónním očištění vyšší o 17,7 %.

MALOOBCHOD

+5,4 %

Po očištění od kalendářních vlivů se tržby v maloobchodě (NACE 47) reálně meziročně zvýšily o 5,4 %, bez očištění o 6,0 %. Tržby vzrostly jak za prodej pohonných hmot a nepotravinářského zboží, tak i za prodej potravin.

STAVEBNICTVÍ

-10,0 %

Stavební produkce v lednu až září 2016 po očištění od vlivu pracovních dnů se meziročně snížila o 10,0 %. Bez očištění klesla o 9,8 %.

SLUŽBY

+0,5 %

Tržby za služby očištěné od kalendářních vlivů reálně meziročně vzrostly o 0,5 %, bez očištění o 0,9 %. Nejvyššího meziročního růstu dosáhla sekce ubytování, stravování a pohostinství, a to o 4,7 %.

CESTOVNÍ RUCH

+7,1 %

Za období leden až září 2016 přijelo do hromadných ubytovacích zařízení o 7,1 % více hostů než v loňském roce, počet jejich přenocování se zvýšil o 5,6 %.

Maloobchod v ČR opět roste

Maloobchodu se letos dařilo. Vyšší růst za prvních devět měsíců byl naposledy vykázán v roce 2007. Letos k němu přispěl jak prodej nepotravinářského zboží, tak i prodej potravin a pohonných hmot.

Markéta Borovičková, oddělení statistiky obchodu, dopravy a informačních činností

Tržby v celém maloobchodě (bez motoristického segmentu) se po přepočtu do srovnatelné cenové hladiny za první tři čtvrtletí letošního roku reálně zvýšily o 6,0 % oproti stejnému období předchozího roku. Tržby rostly ve všech měsících letošního roku, nejméně v červenci (o 1,6 %), nejvíce v únoru (o 9,7 %). Největší vliv na růst celého maloobchodu měl prodej nepotravinářského zboží (+6,9 %), ale nejvyššího růstu dosáhl i díky nižším cenám prodej pohonných hmot (o 8,3 %).

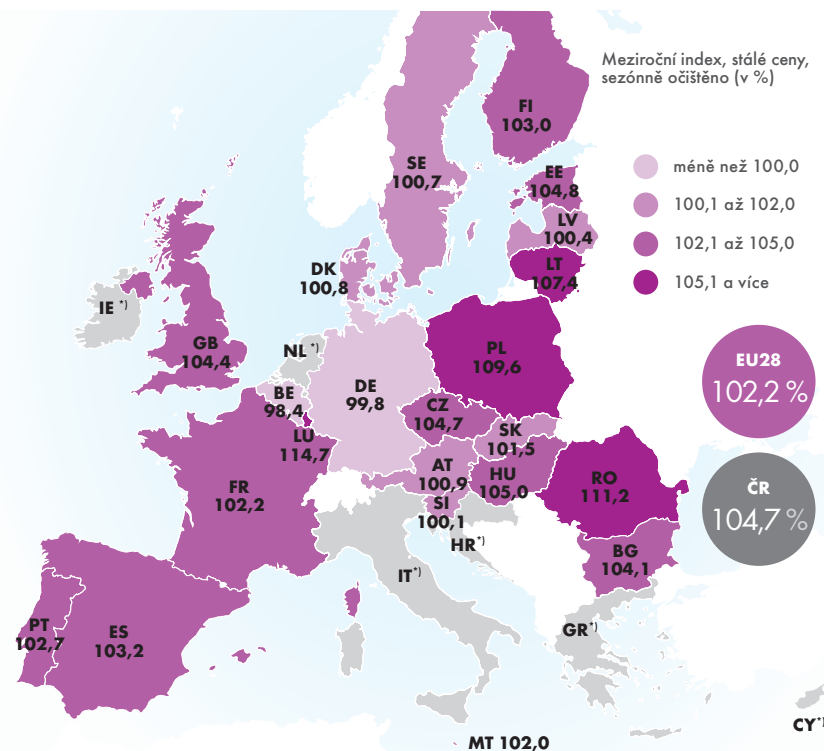
O potraviny byl větší zájem

Prodej potravin letošními tržbami navázal na úspěšný loňský rok. I v jednotlivých měsících tohoto roku byly prodeje potravin vyšší než v loňském roce s výjimkou července, kdy byl zaznamenán mírný pokles (-0,2 %). Prodej potravin ve specializovaných prodejnách za letošní rok sice vzrostl o 3,5 %, ale stále nedosáhl hodnot průměru bazického roku 2010. Naopak prodeje v nespecializovaných prodejnách s převahou potravin (kam patří i největší obchodní řetězce) jsou letos vyšší jak ve srovnání s loňským rokem (o 4,1 %), tak i s bazickým rokem 2010 (o 2,0 %).

Tržby devíti největších maloobchodních řetězců v běžných cenách za prvních devět měsíců letošního roku opět vzrostly, a to o 2,1 %. Vývoj tržeb v jednotlivých měsících byl tentokrát ovliv-

livých měsících tohoto roku byly prodeje potravin vyšší než v loňském roce s výjimkou července, kdy byl zaznamenán mírný pokles (-0,2 %). Prodej potravin ve specializovaných prodejnách za letošní rok sice vzrostl o 3,5 %, ale stále nedosáhl hodnot průměru bazického roku 2010. Naopak prodeje v nespecializovaných prodejnách s převahou potravin (kam patří i největší obchodní řetězce) jsou letos vyšší jak ve srovnání s loňským rokem (o 4,1 %), tak i s bazickým rokem 2010 (o 2,0 %).

Index maloobchodních tržeb v EU28, září 2016

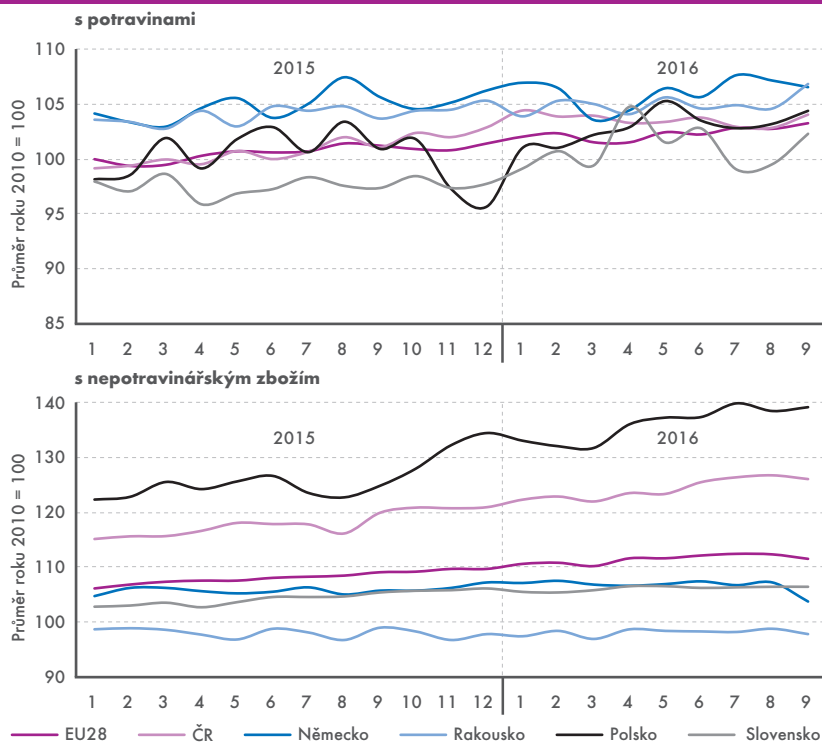

¹⁾ Pozn.: Data nejsou k dispozici.

Zdroj: Eurostat, ČSÚ (k 8. 11. 2016)

Tržby v maloobchodě s potravinami a nepotravinářským zbožím (stálé ceny, sezónně očištěno, v %)

Zdroj: Eurostat, ČSÚ (k 9. 11. 2016)

ně i termínem velikonočních svátků. Velikonoce totiž letos připadly na březen a loni na duben, což vysvětluje nejvyšší meziroční růst v tomto roce v březnu (o 7,1 %) a pokles tržeb v dubnu (o 0,4 %). Celoroční tržby maloobchodních řetězců rostly nepřetržitě od začátku zjišťování, tzn. od roku 2009.

Pohonné hmoty vykázaly nejvyšší meziroční růst tržeb

Ve specializovaných prodejnách s nepotravinářským zbožím se v letošním roce tržby ve stálých cenách zvyšovaly. Nejvyšší meziroční růst vykázal prodej pohonných hmot, který za první tři čtvrtletí letošního roku vzrostl o 8,3 %. Z důvodu nižších cen pohonných hmot oproti minulému roku ale obchodníci utržili meziročně o 5,4 % méně. Více než 5% zvýšení reálných tržeb vykázali kromě prodejců pohonných hmot také obchodníci s výrobky pro kulturu, sport a rekreaci (o 8,0 %) a pro domácnost (o 7,8 %).

Internetový prodej opět trhal rekordy

Stejně jako v minulých letech došlo k nejvyššímu růstu tržeb v nespeciali-

zovaném maloobchodu prostřednictvím internetu nebo zásilkové služby (o 21,5 %).

K dvoucifernému meziročnímu růstu docházelo v jednotlivých měsících v průběhu celého roku. V lednu byl vykázán nejnižší růst (o 14,5 %), naopak v srpnu vzrostly tržby nejvíce (o 31,3 %). V českém maloobchodě se jedná o nejdynamičtější odvětví. Oproti roku 2010 vzrostlo již o 142,4 %.

Nejvíce tržby vzrostly v Lucembursku

Tržby v maloobchodě očištěné jak sezónně, tak i o počet pracovních dnů, se v září v České republice zvýšily meziročně reálně o 4,7 %. Také v celé Evropské unii tržby vzrostly, a to o 2,2 %. Nejvyšší růst zaznamenalo Lucembursko (o 14,7 %), Rumunsko (o 11,2 %), Polsko (o 9,6 %), Litva (o 7,4 %) a 5% růstu dosáhlo také Maďarsko. Tržby klesly jen v Belgii (o 1,6 %) a v Německu (o 0,2 %). Ze sousedních zemí vykázalo vyšší růst než Česká republika jen Polsko s 9,6% růstem. Tržby se ale zvyšovaly také na Slovensku (o 1,5 %) a v Rakousku (o 0,9 %), naopak v Německu klesly.

KONJUNKTURÁLNÍ PRŮZKUM V ČR: LISTOPAD 2016

+1,8 bodu

Souhrnný indikátor důvěry (indikátor ekonomického sentimentu), vyjádřený v bazickém indexu, se v listopadu meziměsíčně zvýšil o 1,8 bodu na hodnotu 99,3. Důvěra podnikatelů se oproti říjnu zvýšila o 2,3 bodu na hodnotu 97,5. Mezi spotřebiteli se důvěra mírně snížila o 1 bod na hodnotu 107,9. V meziročním srovnání je souhrnný indikátor důvěry vyšší.

PRŮMYSL

+2,5 bodu

Bazický index indikátoru důvěry v průmyslu se meziměsíčně zvýšil o 2,5 bodu na hodnotu 99,0. Důvěra podnikatelů v průmyslu je v porovnání s minulým rokem také vyšší.

STAVEBNICTVÍ

+4,6 bodu

Důvěra podnikatelů ve stavebnictví se oproti říjnu zvýšila o 4,6 bodu na hodnotu 79,1. V meziročním srovnání je indikátor důvěry na nižší úrovni.

OBCHOD

+1,6 bodu

Indikátor důvěry v obchodě se v České republice v listopadu zvýšil o 1,6 bodu na hodnotu 101,2. Oproti listopadu 2015 je důvěra v obchodě také vyšší.

SLUŽBY

+2,1 bodu

Ve vybraných odvětvích služeb (včetně bankovního sektoru) se důvěra podnikatelů meziměsíčně zvýšila o 2,1 bodu na hodnotu 97,7. Meziročně je důvěra podniků ve službách také vyšší.

MAKROINDIKÁTORY

VOLNÁ PRACOVNÍ MÍSTA

139 tis.

Počet volných pracovních míst se podle evidence Úřadu práce v říjnu zvýšil na 139 063, což je třetí nejvyšší hodnota od roku 2008. Míra nezaměstnanosti ve 3. čtvrtletí klesla na 4 %, míra zaměstnanosti dosáhla 72,2 % a byla nejvyšší od počátku měření v roce 1993. Zaměstnavatelům se nedaří obsadit volné pozice, především kvůli kvalifikačnímu nesouladu pozic a uchazečů.

SPOTŘEBITELSKÉ CENY

0,8 %

V říjnu se spotřebitelské ceny zvýšily o 0,8 % oproti stejnému měsíci minulého roku. Tato hodnota je nejvyšší od června 2015. Inflaci snižují především klesající ceny potravin. Vliv cen ropy, které negativně ovlivňovaly cenovou hladinu v posledních měsících, již vyprchal.

INTERVENCE

3,7 mld. eur

Kurzový závazek vedl v září ČNB k nákupu 3,7 mld. eur na devizovém trhu. Tato částka byla nutná k udržení kurzu nad hodnotou 27 Kč za euro. Intervence vyvolala zájem o korunu ze strany spekulantů, kteří v příštích měsících čekají ukončení závazku a posílení kurzu.

PENĚŽNÍ ZÁSoba

3,776 bil. Kč

Množství peněz v ekonomice k 30. září dosáhlo 3,776 bil. Kč. Největší objem tvoří vklady na běžných účtech, které dosáhly 75,5 % celkové peněžní zásoby. Od roku 2012 se tento podíl zvýšil o 12,3 p. b. především na úkor termínovaných vkladů, jejichž objem se snížil o 161,6 mld. Kč.

Výnosy vládních dluhopisů klesají

Výnosy českých státních dluhopisů se drží pod průměrem Evropské unie.

Karolína Sūkupová, oddělení svodných analýz

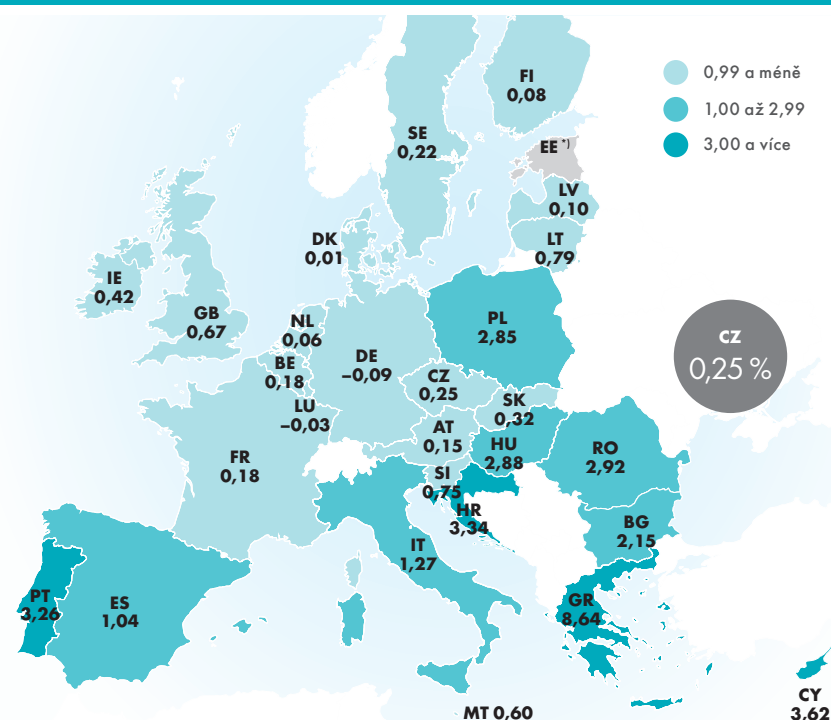
Dlouhodobé výnosy státních dluhopisů jsou ukazatelem, který je ve světě finančních trhů bedlivě sledován. Hodnota, za kterou si vlády mohou půjčit peníze, prozrazuje mnohé o zdraví konkrétní ekonomiky. Výše výnosu je přímo úměrná riziku nesplacení úvěru a země, která platí za tzv. bezpečný přístav, si může půjčovat „téměř“ zadarmo.

V září 2016 české vládní dluhopisy s desetiletou splatností nesly úrok 0,25 %. To je 11. nejnížší hodnota mezi zeměmi EU. Pro srovnání: nejnížší výnos nesly dluhopisy Německa, jejichž držitelé získají o 0,09 % méně, než německé vládě půjčili. Naopak věřitelé Řecka by měli získat úrok 8,34 %. Sousední Slovensko, které zažívá úspěšný

ekonomický vývoj, si půjčuje za 0,32 %. Průměr evropské osmadvacítky činil 0,83 %.

Země, které se objevovaly ve zprávách v souvislosti s finanční krizí, mají přístup k úvěrovému financování dražší, i když jim nahrávají obecně nízké úrokové sazby na trhu. Španělsko, které zažívá stabilní ekonomický růst, si v září půjčovalo za 1,04 %. Itálie je v pořadí zemí hned za Španělskem, dluhopisy vydané místní vládou nesou výnos 1,27 %. Zprávy o nových problémech portugalské ekonomiky se ihned projeví na vládních dluhopisech – jejich výnos se v září skokově zvýšil a je na 3,26 %. Vyšší výnos na dluhopisech mají jen Kypr, Chorvatsko a Řecko.

Výnos státních dluhopisů se splatností deset let v EU v září 2016 (v %)

¹⁾ Pozn.: Údaje nejsou k dispozici.

Zdroj: Eurostat

20**Kultuře se věnuje
třetina populace**

Kulturní obsah se
stále více přesouvá na
internet.

22**Očekává se
rekordní
návštěvnost kin**

Letošní rok bude ještě
úspěšnější než rok 2015.

24**O které světové
památky je
největší zájem**

Jak využívá Eurostat
tzv. velká data pro
statistiku kultury.

26**Kultura se neměří
snadno**

Statistika kultury je
syntézou řady různých
šetření.

KULTURA

Kultuře se věnuje třetina populace

Kulturní obsah se přesouvá na internet. Využití sítě k přehrávání filmů a hudby se v posledních letech násobně zvýšilo. Živá představení však stále ročně navštěvuje polovina populace.

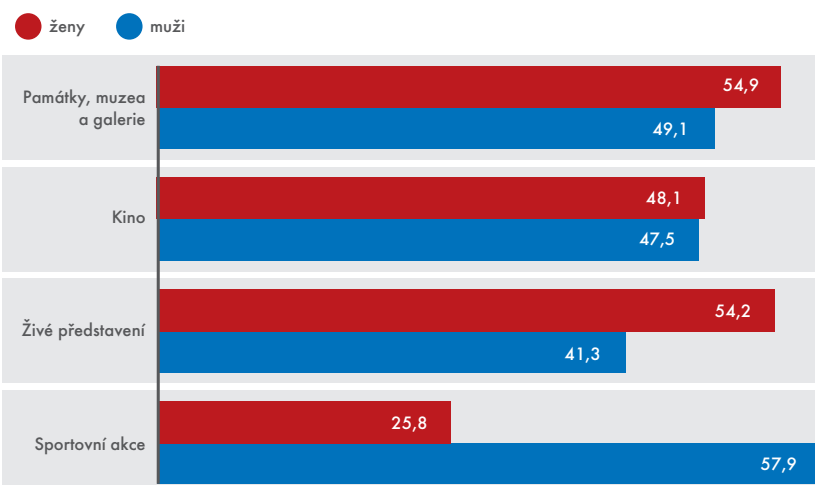
Milan Dedera, oddělení statistiky vzdělávání, zdravotnictví, kultury a sociálního zabezpečení

O tom, jaký vliv má dostupnost uměleckých děl a kulturního obsahu z pohodlí domova na návštěvnost kulturních zařízení či samotnou aktivní kulturní participaci v české populaci, neexistují spolehlivá data. Ledacos napovědět však mohou výsledky z šetření Životní podmínky ČR, do kterého byl v roce 2015 zařazen tzv. kulturní modul. Ten zahrnoval otázky související se zapojením osob do kulturního a společenského života.

Návštěva živých představení je doménou žen

Otázky v modulech se každoročně obměňují. Nelze tedy získat časovou řadu pro určení dlouhodobějšího trendu v oblasti kultury. Dobrou zprávou pro

Návštěvy kulturních a sportovních zařízení v české populaci v roce 2015 (v %)

Zdroj: Životní podmínky ČR, ČSÚ

ŠETŘENÍ ČSÚ: ŽIVOTNÍ PODMÍNKY V ROCE 2015

Oblast sociální a kulturní participace byla předmětem modulu v šetření Životní podmínky v roce 2015. Tato národní verze evropského výběrového šetření každoročně zjišťuje příjmovou situaci a životní úroveň v českých domácnostech a navíc každý rok obsahuje otázky na jednu z vybraných oblastí. V roce 2015 bylo téma modulu zaměřeno na aktivní zapojení osob do kulturního a společenského života, v němž byli všichni členové domácnosti dotazováni například na to, zda se věnují nějaké umělecké činnosti jako koníčku. Dále se mimo jiné sledovalo, zda lidé během posledního roku navštívili kino, živé představení, sportovní událost či historickou památku.

provozovatele kulturních zařízení však může být fakt, že přibližně polovina populace v roce 2015 navštěvovala jak živá představení, tak muzea, galerie, památky a kina. Více typů kulturních zařízení (například knihovny) do šetření zapojeno nebylo.

Nejlépe dopadly kulturní památky, muzea a galerie, které navštívilo alespoň jednou v roce 2015 přibližně 52 % populace. Živá představení, stejně jako kinosály, pak navštívilo přibližně 48 % populace. Ve všech třech zkoumaných případech jsou v návštěvě kulturních zařízení aktivnější ženy než muži. Nejvíce se tento rozdíl projevuje u návštěvy živých představení, které alespoň jednou v roce 2015 navštívilo 54 % žen a „pouhých“ 41 % mužů. Pokud bychom však srovnali údaje o návštěvnosti kulturních a sportovních zařízení, budou u druhého jmenovaného dominovat zase muži.

S přibývajícím věkem ubývá kulturních aktivit

Doposud byla zmiňována pouze pasivní kulturní participace při návštěvě kulturních zařízení či památek. Z výsledků šetření Životní podmínky v ČR je však možné získat také údaje o aktivním kulturním zapojení české populace v rámci volného času. Ze zjištěných údajů vyplývá, že alespoň jednou ročně se některé umělecké činnosti (jako koníček) věnuje více než 31 % české populace. Více aktivní jsou v tomto směru opět ženy, které provozovaly umělecký koníček alespoň jednou ročně ve více než 34 % případů. Jako umělecký koníček byla považována například hra na hudební nástroj, skládání hudby, zpěv, herectví, psaní beletrie a jiné činnosti. S přibývajícím věkem pak kulturních aktivit v populaci ubývá, zatímco ve věku 15–24 let se alespoň jednou

DÍKY TECHNOLOGICKÉMU VÝVOJI JE KULTURNÍ OBSAH STÁLE DOSTUPNĚJŠÍ

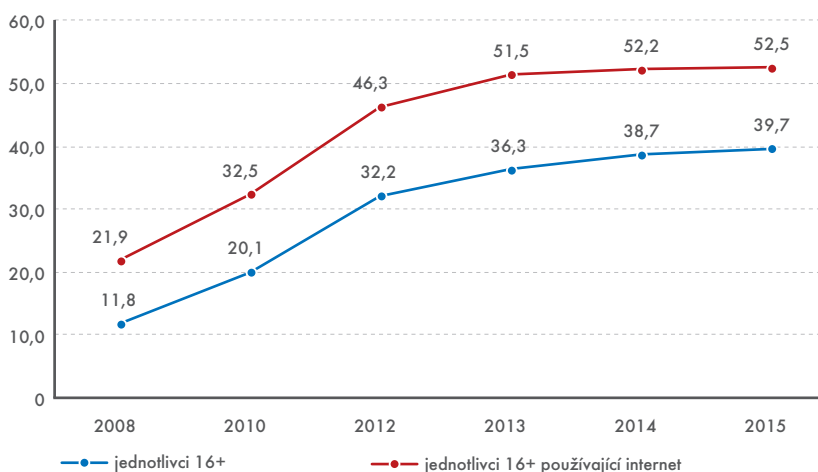
Hudbu, filmy, seriály, ale také knihy lze během vteřiny zakoupit, stáhnout či přehrát z rozsáhlých on-line knihoven od poskytovatelů jako jsou Netflix, iTunes, Amazon či Spotify. Je možné také on-line sledovat živá představení a koncerty po celém světě. Muzea a galerie zpřístupňují na internetu své sbírky zdarma ve vysoké kvalitě. Do projektu Google Art Project, který umělecká díla v HD kvalitě shromažďuje, se zapojila například londýnská Tate Gallery či Metropolitní muzeum umění v New Yorku.

ročně věnovalo nějaké kulturní aktivitě zhruba 39 % populace, od 45 let a výše to bylo méně než 30 %. Pokles zájmu o kulturní aktivity pokračoval také v důchodovém věku, ve kterém opět přibývá volného času. Zajímavé by bylo mezinárodní srovnání, které však bohužel zatím není k dispozici.

Více než dvě třetiny populace čtou on-line média

Údaje o využití internetu ke konzumaci kulturního materiálu přináší šetření ČSÚ s dlouhým názvem Výběrové šetření o informačních a komunikačních technologiích v domácnostech a jejich využívání jednotlivci (VŠIT). V rámci činností prováděných přes

Využití internetu k přehrávání nebo stahování hudby, videa či filmu v české populaci v roce 2015 (v %)

Zdroj: Výběrové šetření o informačních a komunikačních technologiích v domácnostech a jejich využívání jednotlivci, ČSÚ

internet jsou v šetření sledovány následující aktivity: přehrávání hudby a filmů, poslech rádia, sledování televize, hraní her a četba zpráv, novin a časopisů. Z uvedených kulturních aktivit

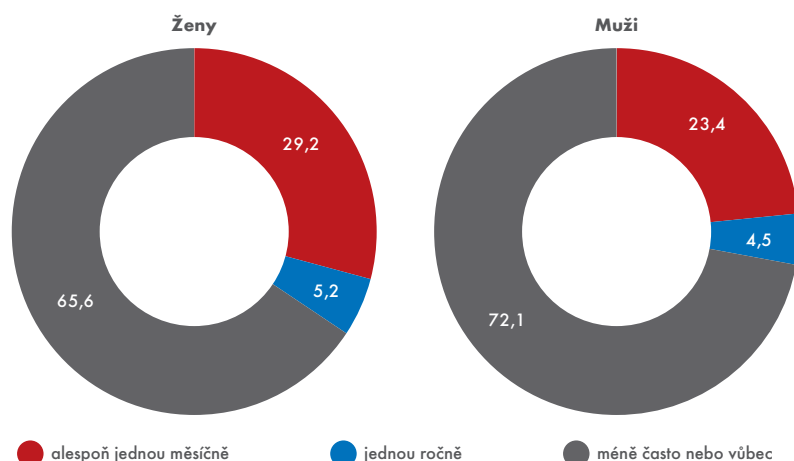
Jednou ročně se kulturní aktivitě věnovalo 39 % populace ve věku 15–24 let.

bylo v české populaci v roce 2015 nejrozšířenější čtení on-line zpráv, novin a časopisů, přičemž lze předpokládat, že se jednalo zejména o denně aktualizované zpravodajské servery dostupné zdarma. Internet k těmto aktivitám využilo zhruba 65 % populace. Populární

bylo v české populaci také stahování či on-line přehrávání hudby a filmů. Těto aktivity se v roce 2015 alespoň jednou věnovalo zhruba 40 % české populace. V porovnání s rokem 2008 se míra využití internetu k této aktivitě zvýšila takřka čtyřikrát. Všechny údaje byly zjišťovány v 2. čtvrtletí 2015 a vztahují se k posledním třem měsícům.

Internet byl v roce 2015 v české populaci často využíván také jako prostředek k zakoupení vstupenek na kulturní či sportovní akce. K těmto účelům jej využilo přibližně 37 % populace. Údaje se u tohoto ukazatele vztahují k posledním 12 měsícům a bohužel je nelze oddělit tak, aby bylo možné zjistit, jaký podíl připadá na kulturní a jaký pak na sportovní akce. Tuto informaci však lze vnímat jako signál, že změny v oblasti kultury spojené s technologickým vývojem mohou plnit také komplementární funkci pro poskytovatele kulturních zařízení a záleží do jisté míry na nich, jak této možnosti využijí.

Provozování umělecké činnosti (jako koníčku) v české populaci v roce 2015 (v %)

Zdroj: Životní podmínky ČR, ČSÚ

KDE HLEDAT DALŠÍ INFORMACE

Podrobnější informace nejen o kulturní participaci, ale také o základních mikroekonomických ukazatelích v různých oblastech tzv. kulturních průmyslů je možné nalézt v nově vydané publikaci ČSÚ s názvem Kulturní průmysly v ČR: Audiovizuální a mediální sektor (více na <http://bit.ly/2fRclwH>).

Očekává se rekordní návštěvnost kin

V roce 2015 navštívilo česká kina nejvíce diváků za pět let. Tento rok bude zřejmě ještě úspěšnější.

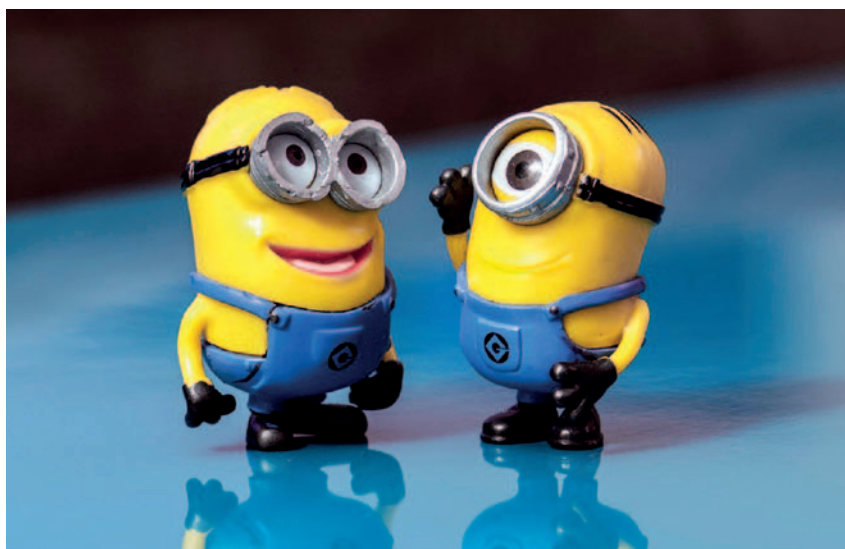
Milan Deder, oddělení statistiky vzdělávání, zdravotnictví, kultury a sociálního zabezpečení

Posledních několik let se kina plní diváky a pokladny hlásí rekordní tržby. A to nejen v českých kinech, ale také celosvětově. Podle americké analytické společnosti Rentrak dosáhly v roce 2015 celosvětové tržby z prodeje vstupenek v kinosálech přibližně 38 mld., což je zatím nejvíce v historii.

Největšími filmovými trháky roku 2015 byl Jurský svět s celosvětovými tržbami okolo 1,7 mld. dolarů a Rychle a zběsile 7 s tržbami přesahujícími 1,5 mld. dolarů. Úspěch slavila i česká kina, která s tržbami okolo 1,7 mld. Kč dosáhla také historického rekordu. Návštěvnost kin stále nedosahuje hodnot z devadesátých let v řádech desítek milionů návštěvníků, rok 2015 byl však podle údajů Unie filmových distributorů s 13 mil. diváky nejúspěšnější za posledních pět let.

Animované filmy táhnou

Divácky nejúspěšnějším byl podle dat Unie filmových distributorů v roce 2015 animovaný film o žlutých postavičkách

V roce 2015 byl v České republice divácky nejúspěšnější animovaný film Mimoni. Vidělo ho celkem 831 tis. diváků.

s názvem Mimoni, na který přišlo celkem 831 tis. diváků. Návštěvnost blížící se k jednomu milionu je pro český trh poměrně velký úspěch. Pro porovnání: divácky nejnavštěvovanější film roku 2014 Tři bratři dosáhl návštěvnosti 660 tis. diváků.

Z českých filmů se v roce 2015 nejvíce dařilo filmu Život je život s On-

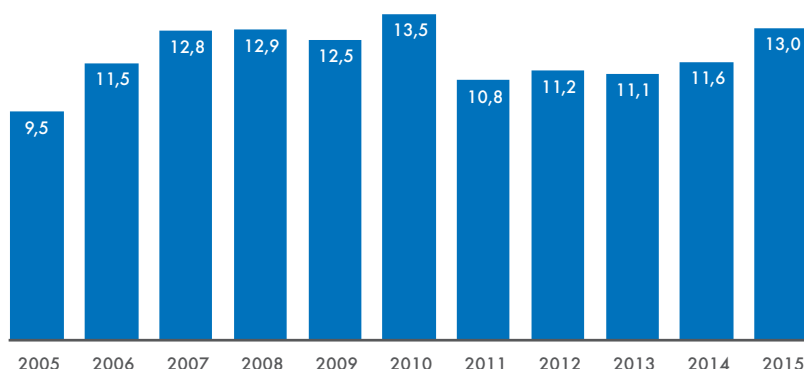
dřejem Vetchým v hlavní roli. Ten se v žebříčku návštěvnosti umístil na dvanáctém místě s 258 tis. diváky. Do první dvacítky se vešly ještě české filmy: Fotograf, Vybíjená, Hodinový manžel, Babovřesky 3 a Gangster Ka.

Rok 2016 má našlápnuto na další rekord

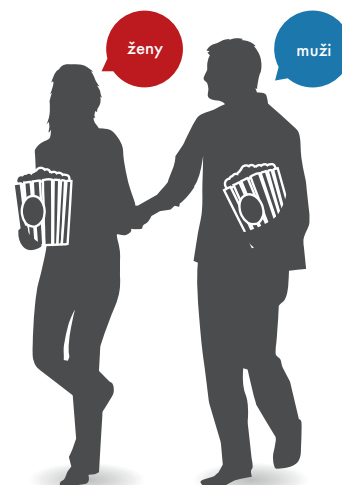
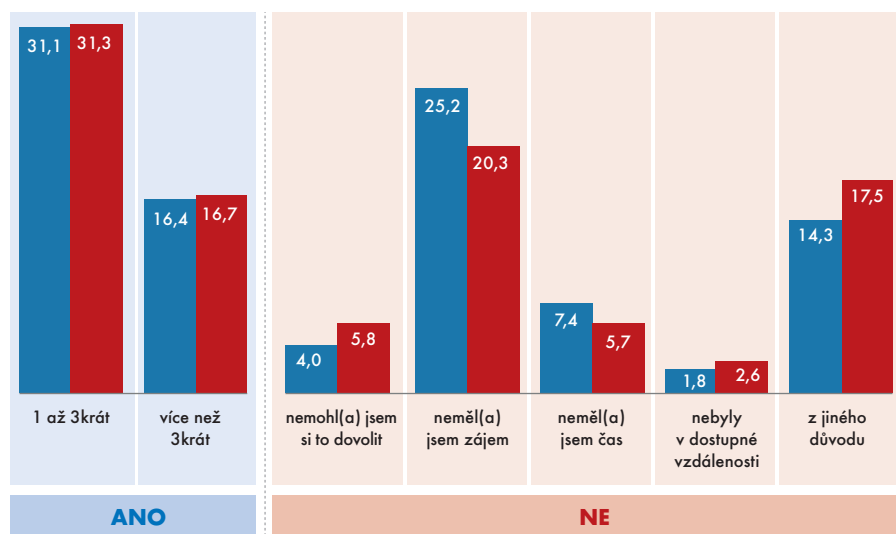
Nejnovější údaje Unie filmových distributorů naznačují, že by rok 2016 mohl v počtu diváků i celkových tržbách úspěšný rok 2015 opět překonat. K dispozici jsou údaje za leden až září 2016, které při porovnání se stejným časovým úsekem v roce 2015 vykazují zhruba 17% nárůst jak v návštěvnosti, tak ve velikosti tržeb.

Aktuálně divácky nejúspěšnějším filmem je americký snímek Doctor Strange, na který přišlo v posledním říjnovém víkendu 73 tis. diváků. Z českých titulů pak na konci října vedl animovaný snímek Lichožrouti s víkendovou návštěvností 62 tis. diváků.

Počet diváků v českých kinosálech mezi lety 2005 a 2015 (v mil. osob)

Zdroj: Unie filmových distributorů

Jak odpovídala veřejnost na otázku: Navštívil(a) jste kino během posledních 12 měsíců?

Zdroj: ČSÚ (Životní podmínky ČR)
LÍSTKY DO KINA SI NEMŮŽE DOVOLIT 5 % POPULACE

Podrobnější analýzu návštěvnosti kinosálů v České republice přineslo v roce 2015 šetření Životní podmínky ČR. Z jeho vý-

sledků vyplývá, že představení v kině navštívila v uplynulých 12 měsících téměř polovina populace. Muži i ženy navštěvovali kinosály stejnou měrou, přesněji kino navštívilo 48,1 % žen a 47,5 % mužů. Nejčastějším důvodem, proč lidé nenavštívili

kino, byl prostý nedostatek zájmu a dále pak nedostatek času. Přibližně 5 % populace si vstupenky do kina nemohlo dovolit. Kromě vysoké ceny vstupenky byla pro některé problematická i velká vzdálenost do nejbližšího kinosálu.

Hledáte statistické informace?

NAVŠTIVTE ÚSTŘEDNÍ STATISTICKOU KNIHOVNU A PRODEJNU ČSÚ

library.czso.cz

Jediná statistická knihovna v České republice vám nabízí ucelený fond českých i zahraničních statistických publikací. V prodejně si můžete zakoupit publikace, CD nosiče a časopisy, které vydává Český statistický úřad.

OTEVÍRACÍ DOBA

po a st: 8–17 hodin
út a čt: 9–12 a 13–15 hodin
pá: 9–12 hodin

KDE NÁS NAJDETE

v přízemí budovy Českého statistického úřadu:
Na padesátém 81, Praha 10
(vedle stanice trasy Metra A Skalka).

[WWW.CZSO.CZ](http://www.czso.cz)

O které světové památky je největší zájem

Eurostat spustil pilotní projekt na využití tzv. velkých dat pro oficiální statistiku v oblasti kultury. Analyzoval návštěvnost stránek věnovaných památkám UNESCO na internetové encyklopedii Wikipedie v roce 2015.

Milan Dedera, oddělení statistiky vzdělávání, zdravotnictví, kultury a sociálního zabezpečení

Smysluplné využití internetových dat představuje pro statistiky velkou výzvu. Na rozdíl od komerčních subjektů, které je již dnes využívají v marketingu, pracují oficiální statistiky s daty shromažďované globálními internetovými společnostmi (jako jsou například Google, Facebook, Amazon či Wikipedie) spíše opatrně. Přitom by i národní statistiky mohly využívat volně přístupná data o chování a výdajích spotřebitelů a nemusely pak v některých

případech oslovovat jednotlivce prostřednictvím dotazníků.

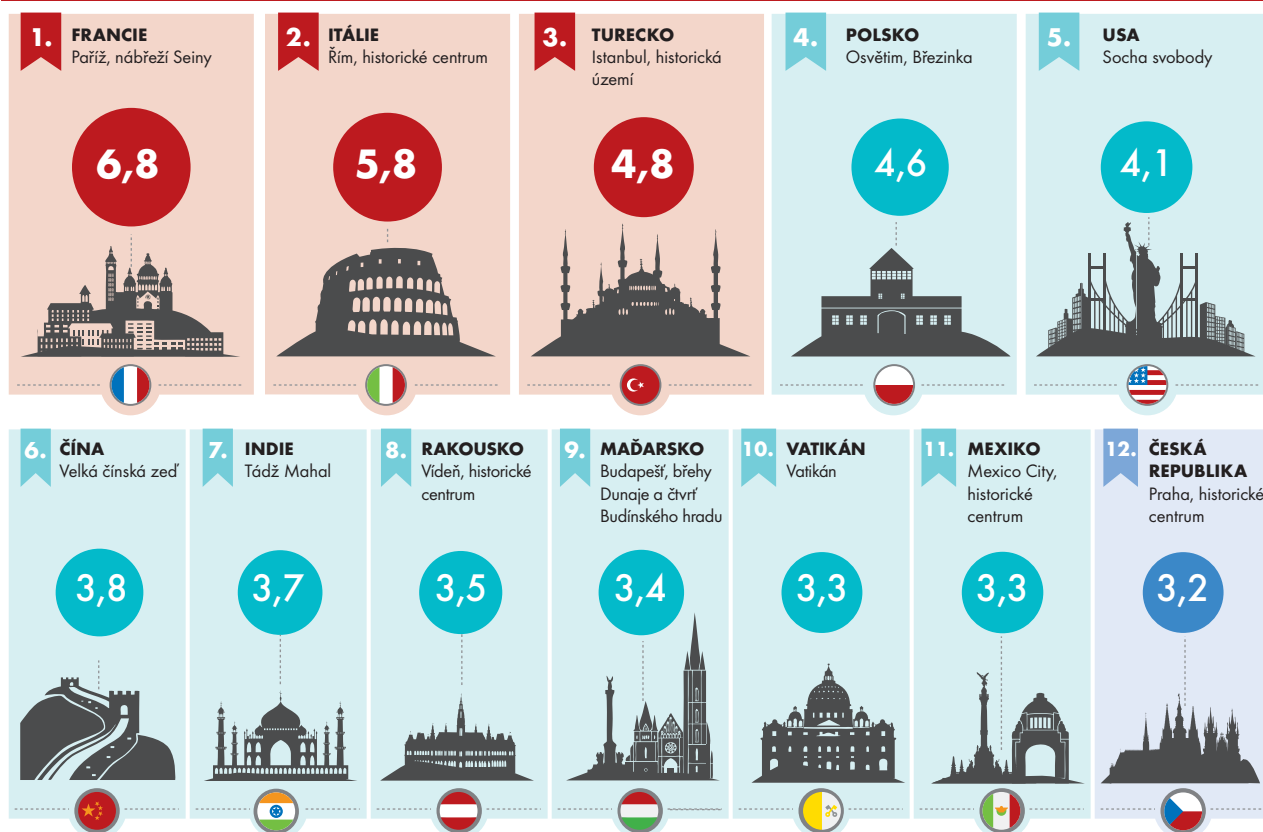
Z dat analyzovaných Eurostatem vyplynulo, že návštěvnosti světových památek UNESCO na stránkách Wikipedie vévodí pobřeží řeky Seiny v Paříži s necelými sedmi miliony návštěv za rok. Uživatelé Wikipedie se také hojně zajímali o historické centrum Říma a Istanbulu. V první desítce se shodně umístilo pět památek zemí Evropské unie a pět ze zemí mimo Unii. Historické centrum Prahy skončilo v žebříčku návštěvnosti

na dvanáctém místě, a to s více než třemi miliony návštěv.

Wikipedii používá 45 % evropské populace

Jak velkou mají tyto statistiky vypovídající hodnotu, je však otázkou. Podle mezinárodního šetření o využití informačních a komunikačních technologií v domácnostech vyhledávalo v roce 2015 na internetových encyklopediích údaje 45 % evropské populace ve věku

Návštěvnost stránek světových památek UNESCO na webu Wikipedie v roce 2015 (v mil./rok)

Zdroj: Eurostat

16 až 74 let. Ze šetření ČSÚ vyplynulo, že jejich počet v České republice meziročně významně stoupá a v současné době dosahuje 37 %. Zúžíme-li výběr pouze na mladší generaci ve věku 16 až 24 let, zvýší se v ČR počet těchto uživatelů na 68 %. V evropském průměru pak bude dosahovat 66 %.

Vzhledem k tomu, že internetové encyklopedie využívá takřka polovina evropské populace, mohou tato data prozradit zajímavé údaje o turistickém ruchu v Evropě. Nárůst návštěvnosti určitých stránek může znamenat impulz ke skutečné návštěvě těchto míst a může být určitým indikátorem zvýšení turistického ruchu dané lokality. Přímoú souvislost lze samozřejmě nalézt jen obtížně.

Dalším přínosem těchto statistik je jejich zaměření nejen na jednotlivé památky, ale také na památkové celky. Lze tak v omezené míře analyzovat návštěvnost částí měst (například nábřeží řeky Seiny v Paříži), jež není možné zachytit prostřednictvím statistik prodeje vstupenek. Opět však není možné zjistit, kdo navštívil stránky památek pouze

ze zvědavosti, anebo se záměrem konkrétní památku skutečně navštívit fyzicky (či zda ji navštívil v minulosti).

Jak se umístily české kulturní památky

Pro účely tohoto článku se podrobněji analyzovala návštěvnost stránek věnovaných českým památkám UNESCO. Porovnávala se návštěvnost stránek v českém a anglickém jazyce (pokud byla tato verze k dispozici), a to v červnu 2016.

Bezkonkurenčně největší návštěvnost zaznamenala Praha s více než 19 tis. v českém a necelými 73 tis. návštěvami v anglickém jazyce. Za ní se umístila Kutná Hora s 6,7 tis. v českém a s více než 14 tis. návštěvami v anglickém jazyce. Dalším hojně vyhledávaným heslem na stránkách Wikipedie byl Český Krumlov s více než 4 tis. v českém a 6,6 tis. návštěvami v anglickém jazyce. Zatímco nejvyhledávanější stránky českých památek UNESCO mají větší návštěvnost v anglické verzi, méně navštěvované stránky zaznamenávají více návštěv v českém jazyce. Na

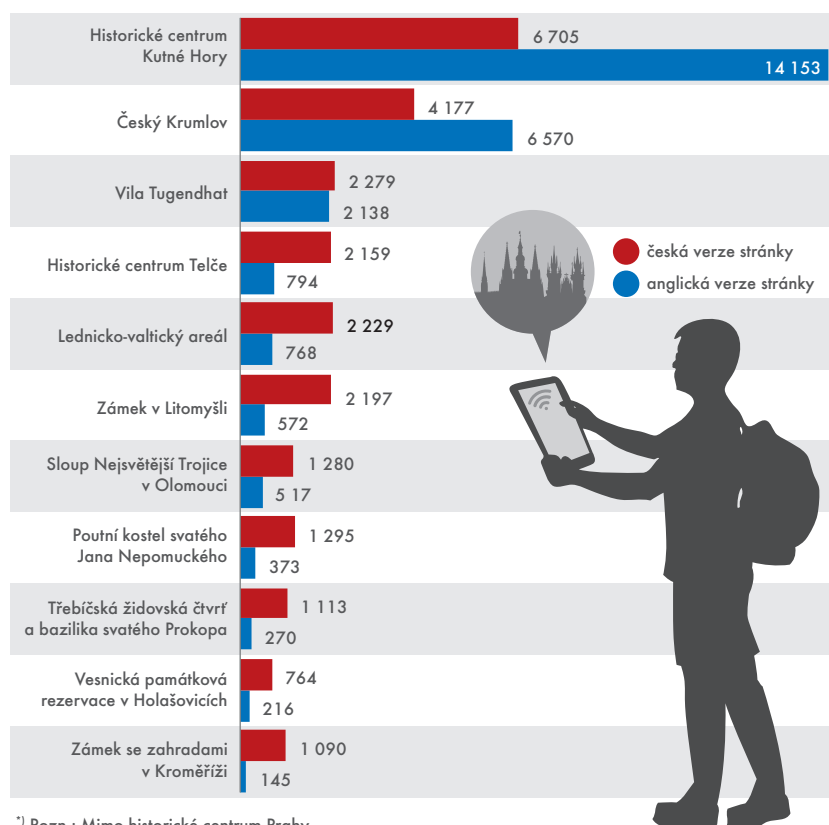
příklad stránky zámku v Kroměříži v českém jazyce zaznamenaly více než 1 tis. návštěv, stránky v anglickém jazyce navštívilo pouze 145 uživatelů.

Internetová návštěvnost stránek encyklopedie může do jisté míry odrážet také reálnou návštěvnost památek. Podle statistik střediska pro kulturu NIPOS byl nejnavštěvovanějším památkovým objektem v České republice Pražský hrad s více než 1,6 mil. návštěvníků a za ním hned Staroměstská radnice s necelými 740 tis. návštěvníků. Na pátém místě v žebříčku návštěvnosti se pak umístil státní hrad a zámek Český Krumlov s necelými 370 tis. návštěvníků. Skutečnost, že stránky méně známých památek navštěvují více čeští než zahraniční uživatelé, může být také odrazem současné situace, kdy turisté zřejmě dávají v mnoha případech přednost známějším památkám v dosahu hlavního města.

Velká data jako úspora do budoucna

Statistiky návštěvnosti stránek památek UNESCO na serveru Wikipedie je

Návštěvnost stránek českých památek UNESCO na Wikipedii v červnu 2016¹⁾

¹⁾ Pozn.: Mimo historické centrum Prahy.

Zdroj: Wikipedie (vlastní výpočet)

METODIKA PROJEKTU EUROSTATU

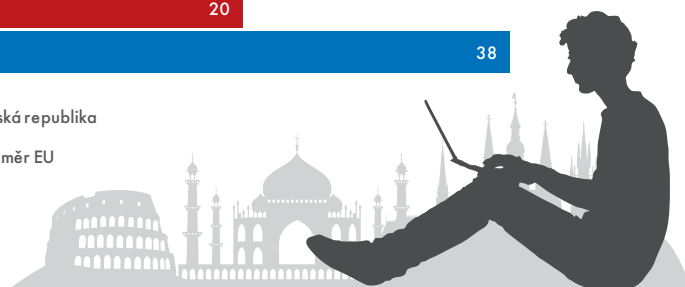
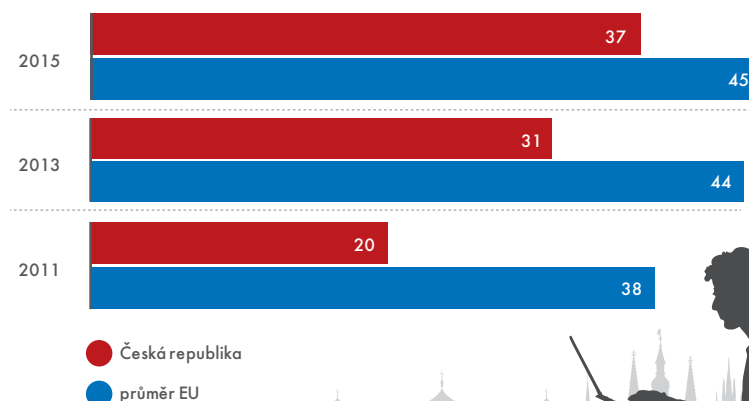
Data, která jsou volně k dispozici všem uživatelům internetové encyklopedie, vycházejí ze statistik návštěvnosti jednotlivých stránek památek v uplynulém roce. Konkrétně pak z údajů o měsíčním zhlédnutí stránek ve 31 světových jazycích. Stránky jsou vyhledávány na základě seznamu Světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO. Ten je umístěn na stránkách Wikipedie, kde je možné přímo kliknout na příslušné odkazy na stránky památek. Z celkem 1 031 světových památek zapsaných na seznamu UNESCO v roce 2015 byla sebrána data za 1 025 památek. Zahrnují však pouze přístupy z webových stránek, nikoliv z mobilních aplikací.

Stránky jsou památkám přiřazovány na základě propojení se seznamem dědictví UNESCO vytvořeným na serveru Wikipedie. Některé stránky věnované menším celkům či konkrétním památkám však nejsou s tímto seznamem propojeny a jejich návštěvnost pak není do celkových statistik započítána.

samozřejmě nutné brát s nadhledem. Nejvíce sporná je zřejmě metodika zařazování jednotlivých hesel ke konkrétním památkám. Některá z nich by měla zahrnovat pouze vybranou část měst či oblastí, avšak jsou automaticky přeměrovaná na větší celky, které s konkrétní památkou nemusejí mít mnoho společného. Některé památky jsou propojeny s více stránkami (například historické centrum Prahy je propojeno rovnou s heslem Pražský hrad) a mají tak výhodu před stránkami památek, které s žádným jiným heslem propojeny nejsou.

I přes některé nedostatky jsou poznatky o internetové návštěvnosti stránek památek UNESCO pro statistiku kultury přínosné. V rámci snižování nákladů spojených s administrativou velkých šetření se stále častěji hledají různé alternativní cesty získání dat. K využití potenciálu tzv. big data v rámci evropských statistik v oblasti kultury vybízí také současné odborné studie Evropské komise (například studie Feasibility Study on Data Collection and Analysis in the Cultural and Crea-

Podíl osob ve věku 16–74 let vyhledávající informace v internetových encyklopediích v letech 2011, 2013 a 2015 (v %)

Zdroj: Eurostat

tive sectors in the EU zpracovaná společností KEA pro účely Evropské komise na konci minulého roku).

Úroveň využití dat velkých komerčních subjektů v budoucnu bude záviset zejména na ochotě těchto společností poskytovat data statistickým institucím

nad rámec dostupnosti běžným uživatelům. Do jaké míry se podaří využít obrovské množství dat, které denně generují uživatelé internetu pro statistiku nejen v oblasti kultury, se ukáže v následujících letech. Projekt Eurostatu je však jedním z důležitých prvních kroků. ■

KULTURA SE NEMĚŘÍ SNADNO

Božena Půbalová

pověřena vedením oddělení statistiky vzdělávání, zdravotnictví, kultury a sociálního zabezpečení

Kultura je rozmanitou a často obtížně kvantifikovatelnou oblastí. Proto se i statistiky kultury spíše než na několik hlavních zdrojů spoléhají na pečlivou syntézu celé řady statistických šetření. O oficiální produkci statistik kultury se ČSÚ dělí s příspěvkovou organizací Ministerstva kultury – Národním informačním a poradenským střediskem pro kulturu (NIPOS). To svou činností pokrývá zejména oblast „tradičního“ umění (živá představení, muzea, galerie apod.) z velké části závislého na finanční podpoře z veřejných zdrojů. NIPOS a ČSÚ vydávají společně jeden ze stěžejních výstupů statistiky kultury – Satalitní účet kultury. Jedná se o ucelený ekonomický pohled na kulturu s podrobnou

charakteristikou ekonomických výsledků činností kulturních institucí. Účet kultury nabízí jak informace o výši a struktuře finančních zdrojů vstupujících do kultury, tak údaje o jejím podílu na HDP či zaměstnanosti v kulturních institucích včetně výše průměrného výdělku.

Tento ryze ekonomický pohled na kulturu doplňuje ČSÚ publikací Kulturní průmysly, která podrobněji analyzuje jednu z hlavních sfér kultury – audiovizuální a mediální sektor (zahrnuje oblasti knih, tisku, filmu, hudby, rozhlasu, televize a videoher). Kromě ekonomických aspektů se publikace zaměřuje též na spotřebitelské chování, včetně analýzy vlivu digitalizace trhu, spojené s maso-

vým rozšířením dostupnosti kulturních děl na internetu. Čtenáři tak nabízejí zajímavý vhled do způsobů, kterými se jednotlivá odvětví více či méně úspěšně vyrovnávají s internetovou revolucí posledních dekád. Vývoj spojený s rozvojem internetu je však nutné reflektovat zejména v datových zdrojích. V oblasti kultury provádí ČSÚ pravidelné roční šetření zaměřené na rozhlasový a televizní trh. Po aktualizaci metodiky šetření, která proběhla v tomto roce, bude šetření plně pokrývat též oblast audiovizuálních a mediálních služeb na vyžádání, tzv. streaming (například Stream.cz, Netflix, Voyo apod.). Získaná data tak budou plně v souladu s aktuálními trendy sledované oblasti.

STATISTIKA

STATISTICS
AND ECONOMY
JOURNAL

VOL. 96 (3) 2016

CZECH
STATISTICAL
OFFICE

Odborný časopis ČSÚ zařazený
v mezinárodní citační databázi odborné
recenzované literatury **Scopus**, dále
**Web of Science Emerging
Sources Citation Index (ESCI)** of
Thomson Reuters) a v dalších.
Vychází 4x ročně pouze anglicky.
V době vydání tištěné verze je
kompletně zveřejňován i na
internetu.

3

**STANISLAVA HRONOVÁ,
RICHARD HINDLS, LUBOŠ
MAREK** (VŠE, PRAHA)

REFLECTION OF THE ECONOMIC CRISIS IN
THE CONSUMER AND ENTREPRENEURS
SUBSECTORS

**GIOVANNA D'ANGIOLINI,
PIERINA DE SALVO, ANDREA
PASSACANTILLI** (ISTAT, ŘÍM)

ISTAT'S NEW STRATEGY AND TOOLS FOR
ENHANCING STATISTICAL UTILIZATION OF THE
AVAILABLE ADMINISTRATIVE DATABASES

HANS VIGGO SÆBØ
(STATISTICS NORWAY, OSLO)

QUALITY WORK IN STATISTICS –
FROM Q2001 TO 2016

czso.cz/statistika_journal

372 Kč/ROČNÍ PŘEDPLATNÉ

Cestovní ruch v regionálním pohledu

V roce 2015 došlo v České republice k výraznému oživení cestovního ruchu. Počet hostů ubytovaných v hromadných ubytovacích zařízeních (HUZ) vzrostl meziročně o více než 10 %.

Irena Kovárnová, oddělení informačních služeb a správy registrů, KS ČSÚ v Českých Budějovicích

Růst ekonomiky a vyšší zaměstnanost patřily k faktorům, které v řadě krajů od 2. čtvrtletí 2014 přispívaly k meziročnímu zvyšování počtu hostů. K tomu se v roce 2015 přidalo ještě nadmíru příznivé počasí, a tak návštěvnost rostla napříč všemi kraji. Zaznamenán byl zvýšený zájem domácí i zahraniční klientely, pouze Kraj Vysočina a Jihomoravský kraj přivítaly méně zahraničních hostů než v roce 2014. Období rostoucího zájmu o ubytování v HUZ pokračovalo také v prvních třech čtvrtletích roku 2016. Jen Plzeňský kraj, do kterého v roce 2015 lákala turisty Plzeň jako Evrop-

ské hlavní město kultury, navštívilo letos méně hostů.

Praha je cílem zahraničních turistů

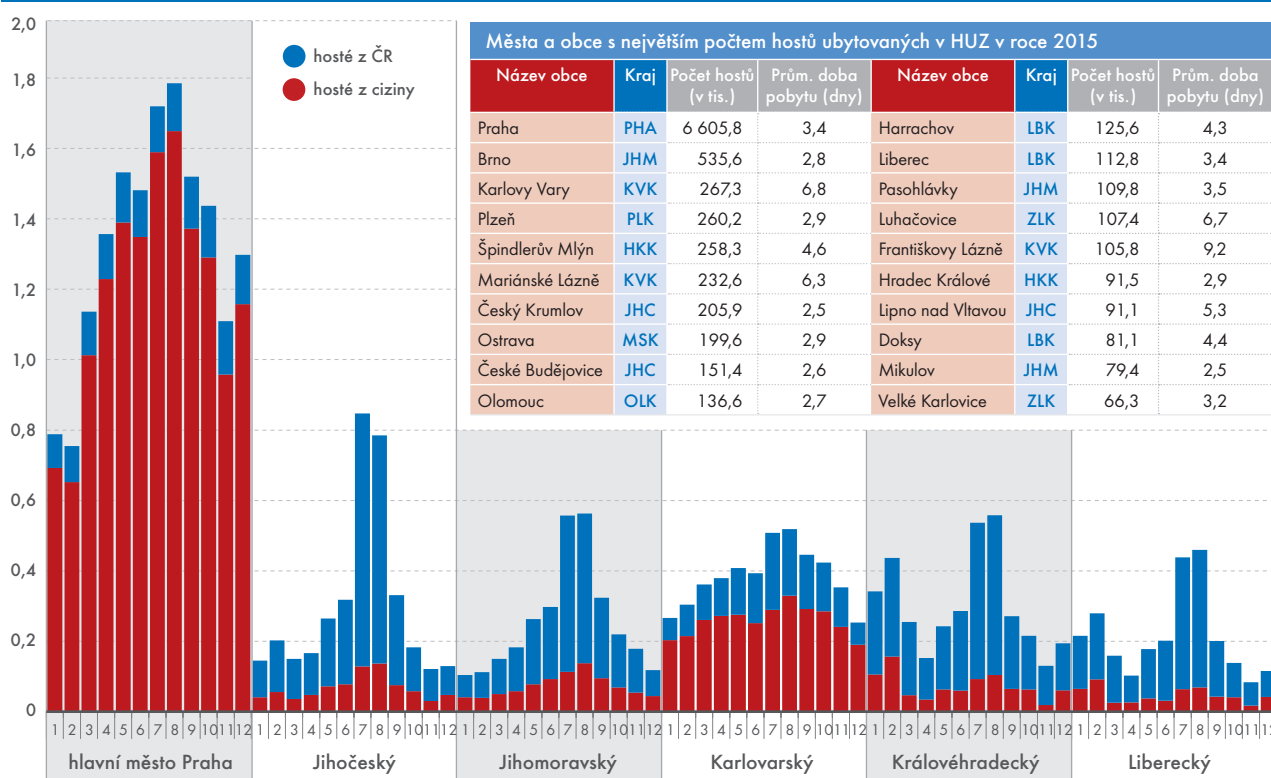
Dominantní postavení v cestovním ruchu má hlavní město Praha, které přitahuje hlavně cizince. Díky němu již deset let převažují na celostátní úrovni mezi ubytovanými zahraniční hosté nad tuzemskými. V roce 2015 přenocovalo v HUZ České republiky celkem 8,7 mil. zahraničních a 8,5 mil. tuzemských hostů. V hlavním městě byli ubytováni dva ze tří cizinců, za-

tímco z domácích hostů to byl jeden z deseti.

Prahu častěji preferovali návštěvníci ze vzdálenějších zemí. V pražských HUZ se ubytovalo devět z deseti hostů ze Spojených států či z Velké Británie a osm z deseti Italů nebo Francouzů. Z Číňanů a Jihokorejců směřovalo do Prahy sedm z deseti hostů; jako druhý nejčastější volili Jihočeský kraj. Rusové preferovali Prahu ze dvou třetin a ze 17 % Karlovarský kraj.

Hosté ze sousedních zemí se sice také orientovali hlavně na Prahu – ale pouze ze 40 až 51 %. Jako druhý Němci nejčastěji vyhledávali Karlovarský kraj,

Počet přenocování hostů v HUZ (po měsících roku 2015, v mil.) – vybrané kraje

Zdroj: ČSÚ

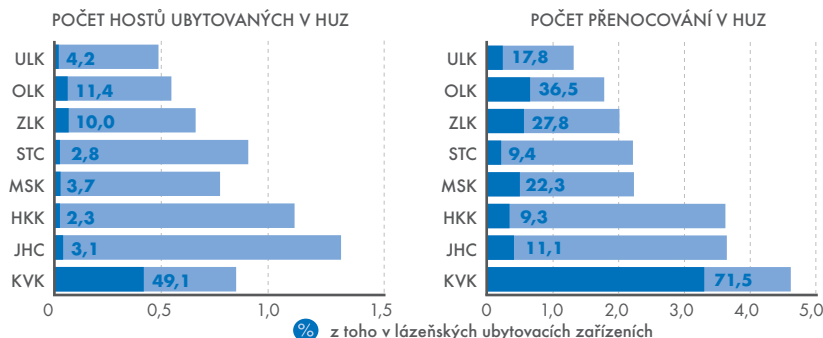

Slováci a Poláci Jihomoravský kraj a Rakušané stejnou měrou Jihočeský a Jihomoravský kraj.

V létě je návštěvnost nejvyšší

Všechny kraje mají jedno společné, a to nejvyšší návštěvnost v letních prázdninových měsících. Největší rozdíly v návštěvnosti během roku vykazuje Jihočeský kraj, kde počet přenocování v červenci 2015 byl sedminásobný proti listopadu 2015. Silnou letní sezónu mívá i Jihomoravský kraj, kde byl počet přenocování v srpnu pětkrát vyšší než v nejslabším měsíci; oba měly mezi kraji nejvyšší počet noclehů v kempech. Křivka počtu přenocování v krajích Královéhradeckém a Libereckém s řadou lyžařských středisek má dva vrcholy – vyšší o letních prázdninách a poněkud nižší v únoru. Nejmenší rozdíly v návštěvnosti mívá Karlovarský kraj, který

Návštěvnost lázeňských ubytovacích zařízení (LUZ) ve vybraných krajích ČR (v mil.)

Zdroj: ČSÚ

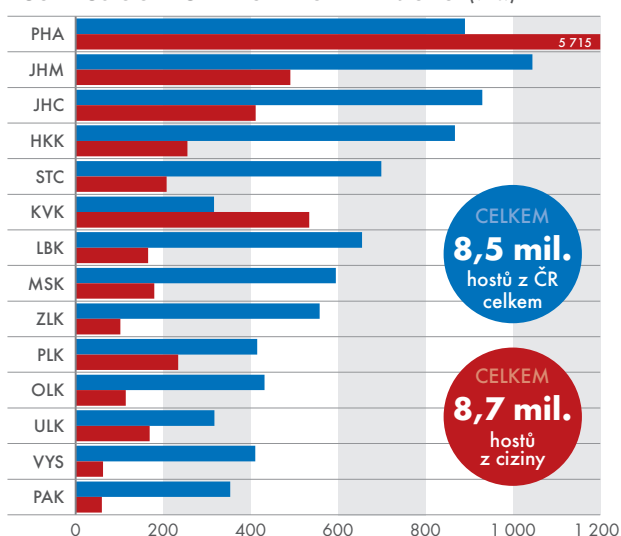
se orientuje na lázeňství, a také hlavní město Praha. To jsou kraje, které mají co nabídnout celoročně a které nejvíce přitahují cizince. V roce 2015 činil v hlavním městě Praze podíl cizinců mezi ubytovanými 86 % a v Karlovarském kraji 63 %.

Z detailního pohledu vyplývá, že největší návštěvnost vykazala HUZ v největších městech – po Praze Brno,

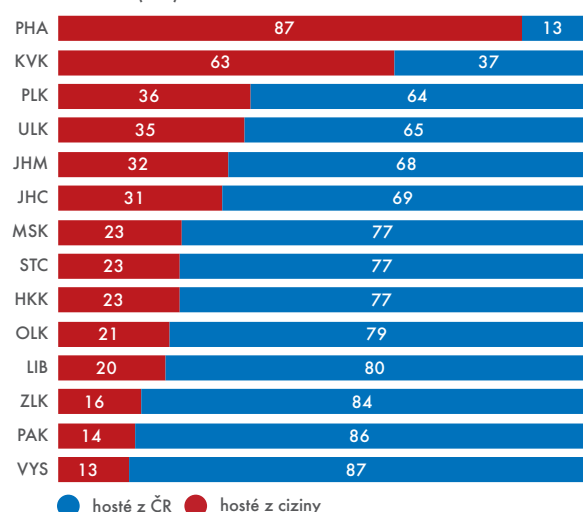
Plzeň, Ostrava, České Budějovice, Olomouc, Liberec, Hradec Králové. Mezi ty se vklíní lázeňská města – Karlovy Vary, Mariánské Lázně, počtem přenocování Luhačovice a Františkovy Lázně. Do popředí se zařadila i centra rekreace a sportu na horách – Špindlerův Mlýn, Harrachov, u vody – Pasohlávky, Lipno nad Vltavou, Doksy a historický klenot Český Krumlov.

Návštěvnost hromadných ubytovacích zařízení (HUZ) v krajích ČR v roce 2015

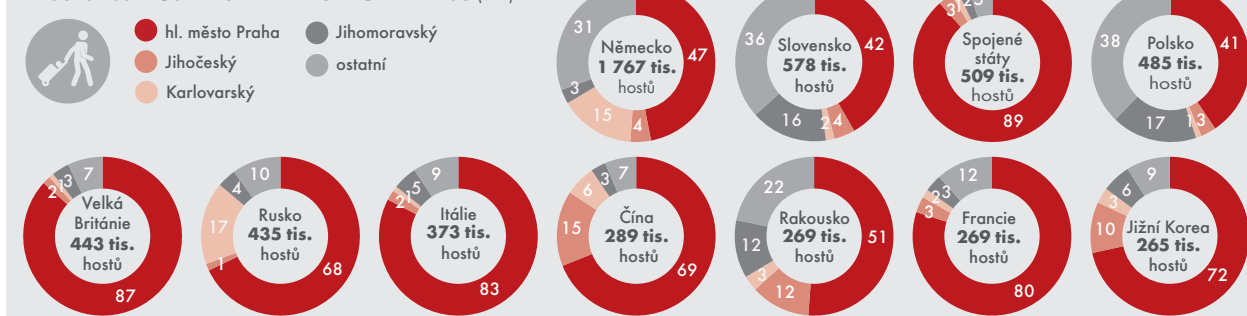
POČET HOSTŮ UBYTOVANÝCH V HUZ V KRAJÍCH ČR (v tis.)

PODÍL HOSTŮ Z CIZINY NA UBYTOVANÝCH V HUZ V KRAJÍCH ČR (v %)

NEJČASTĚJŠÍ HOSTÉ Z CIZINY V HUZ PODLE KRAJŮ (v %)

Zdroj: ČSÚ

Rychlý přechod k tržní ekonomice si vybral svou daň

Od pádu berlínské zdi uplynulo už více než čtvrt století. Přesto se s následky z uskutečněných reforem v souvislosti přechodu od socialistického k tržnímu modelu ekonomiky dodnes potýkají všechny tzv. tranzitní země. Jaké jsou sociální podmínky dětí a rodin v těchto 28 státech, monitoruje Fond dětí a mládeže OSN (UNICEF) už od počátku 90. let.

Jaroslav Novák, odbor statistik rozvoje společnosti

Souhrnně vzato, výsledky dosažené tranzitními zeměmi v posledních 25 letech nejsou jednoznačné. V oblasti tvorby hmotných statků došlo k přiblížení k úrovni srovnatelných zemí s tržní ekonomikou. V náročnějších podmínkách, které ovlivňují délku a kvalitu života, se jim však vyspělejší ekonomiky spíše vzdálily. Navíc některé tranzitní země dodnes platí vysokou cenu za svou společensko-ekonomickou transformaci například poklesem stavu populace, rozšířením chudoby, zhoršením zdravotní situace nebo zvýšením krimina-

lity. Vše nasvědčuje tomu, že v historicky dohledné době dostihne vyspělé tržní ekonomiky jen část z nich.

Nerovná startovní čára

Přestože jsou tranzitní země zatíženy v zásadě stejným dědictvím centralizace politického a ekonomického života, vstoupily počátkem 90. let na cestu reforem za značně odlišných podmínek. Cestou reforem se totiž vydaly jak země malé (například Estonsko s 1,5 mil. obyvatel), tak i značně rozsáhlé, jako je například Rusko. Je-

jich demografické perspektivy byly proto velmi nerovné. Zatímco celková míra porodnosti ve Slovinsku dosahovala úrovně 1,5 (počet dětí na 1 ženu ve věku 15–49 let), tak v Tádžikistánu to bylo více než 5 dětí. Zejména v důsledku rozdílné porodnosti byl značně proměnlivý podíl závislých osob ve věku 0–14 let a 65+ na celkové populaci. Ve zmíněném Slovinsku činil jen 46 %, zatímco v Tádžikistánu více než 88 %.

Příklady maxim a minim jsou svým způsobem vždy extrémní a tak je vhodné pro úplnější představu uvést

TRANZITNÍ ZEMĚ PODLE DĚLENÍ UNICEF

UNICEF je pro své analytické činnosti členěn na dvě základní skupiny: země střední a východní Evropy a postsovětské země. Prvou skupinu lze blíže členit na země středoevropské (Česko, Slovensko, Polsko, Maďarsko a Slovinsko) a balkánské (Chorvatsko, Bosna a Hercegovina, Srbsko a Černá Hora, Makedonie, Albánie, Rumunsko a Bulharsko). Druhou rozděluje na pobaltské státy (Estonsko, Lotyšsko a Litva), západní postsovětské (Bělorusko, Rusko, Ukrajina a Moldávie), Kavkaz (Gruzie, Ázerbájdžán a Arménie) a země střední Asie (Kazachstán, Uzbekistán, Turkmenistán, Kyrgyzstán a Tádžikistán).

Tranzitní země podle dělení UNICEF

unicef

Zdroj: ČSÚ

průměrné hodnoty, tj. 2,4 dítěte pro míru porodnosti a 56 % pro míru závislosti v celé skupině tranzitních zemí.

Porovnávání zemí je relativní

Spolu s demografickými předpoklady se značně lišila i výchozí hospodářská výkonnost jednotlivých zemí. V tomto směru lze v polovině 90. let minulého století najít až propastné rozdíly. Tak například zatímco v ekonomicky nejvyspělejších Slovinsku dosahovala úroveň HDP na 1 obyvatele (ve srovnatelných cenách roku 2005) více než 12 420 dolarů, v Tádžikistánu to bylo jen 250 dolarů, což je téměř 50krát méně. Ukazuje se však, že vyjadřovat úroveň našeho života, a to i v položce „pouhého“ bohatství, v číslech, je velmi ošidné.

Pokud bychom porovnávali úroveň HDP na obyvatele v paritě kupní síly, nebyli na tom na počátku tranzitních reforem Slovinci až 50krát lépe než Tádžikové, ale asi „jen“ 14krát. V zásadě platí nepřímý úměrný vztah mezi ekonomickou vyspělostí země a diferencí výše HDP nepřečetného a přepočteného podle parity kupní síly. Vezme-li se do hry domácí cenová úroveň, struktura trhu a podíl šedé až černé ekonomiky, je porovnání pro chudší země méně příkré a rozdíly v ekonomické výkonnosti mezi výše uvedenými regiony jsou nižší. V paritě kupní síly uvedeného ukazatele předčila střední Evropa jako nejbohatší region poslední Kavkaz téměř šestinásobně, zatímco pobaltské státy, jako druhé v pořadí, za ní zaostaly jen o 30 % (Balkán o 43 %, západní post-sovětské země o 44 % a střední Asie až o 66 %).

Ve srovnání se třemi vyspělými státy

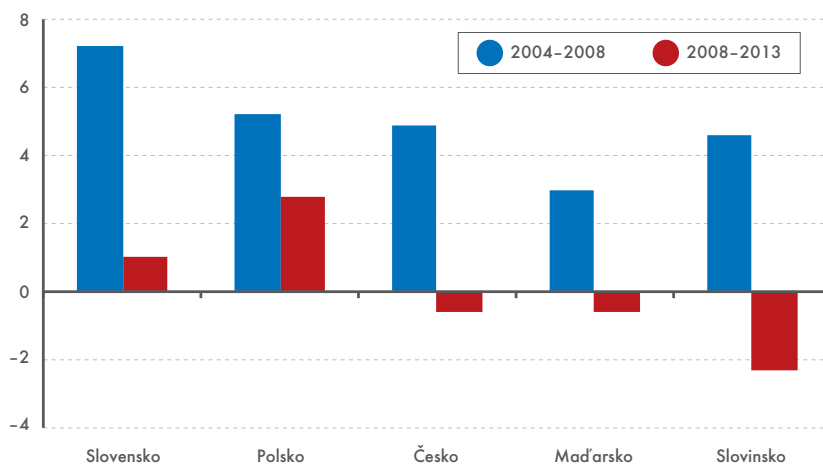
Je namístě porovnat výchozí pozici tranzitních zemí i s odpovídajícími zeměmi s tržní ekonomikou. Pro tento účel však musíme zvolit „spravedlivý“ etalon. V úvahu – pro historickou i geografickou blízkost s tranzitními zeměmi střední Evropy, Pobaltí a ostatními včetně střední Asie – připadají nejvíce tržní ekonomiky Ra-

Vývoj HDP na 1 obyv. v paritě kupní síly v letech 1996–2014
(v dolarech)

Regiony	1996	2014	Index 2014/1996	Průměrná roční dynamika v %
Středoevropské země	9 577	25 765	2,69	5,7
Pobaltí	6 552	25 548	3,90	7,8
Balkán	5 512	16 493	2,99	6,3
Západní postsovět. země	4 872	21 227	4,36	8,5
Kavkaz	1 700	13 356	7,86	12,1
Tranzitní země celkem	5 375	19 382	3,61	7,4
Vybrané země s tržní ekonomikou	8 593	23 206	2,70	5,7

Zdroj: UNICEF, vlastní propočty

Průměrná roční dynamika HDP středoevropských zemí v předkrizovém (2004–2008) a v krizovém (2008–2013) období (v %, ve stálých cenách roku 2005)

Zdroj: UNICEF, vlastní propočty

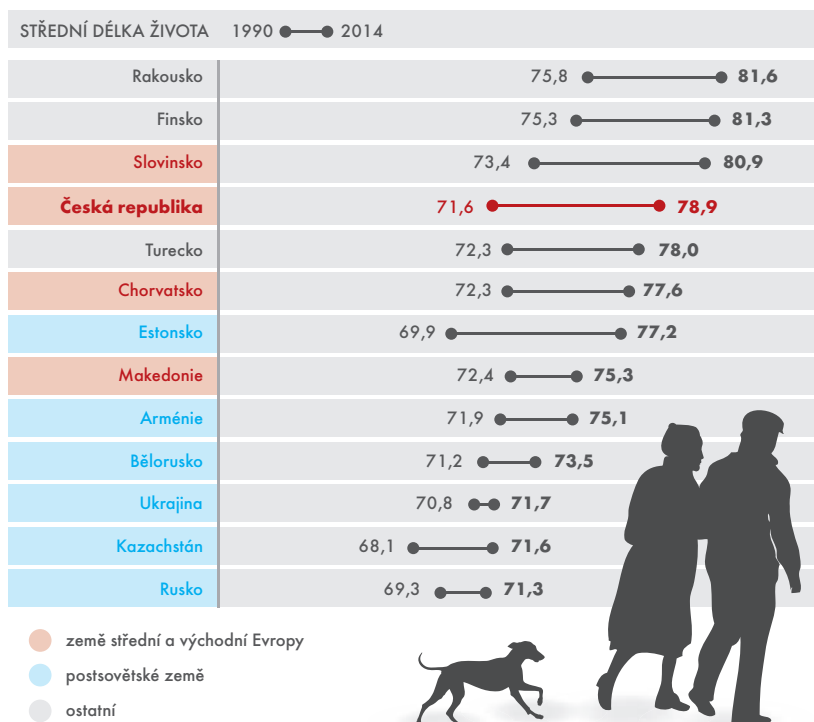
kouska, Finska a Turecka. Pokud bychom stanovili průměrnou úroveň jejich HDP na 1 obyvatele (v paritě kupní síly za rok 1996) ve výši 8 593 dolarů jako 100 %, pak by tranzitní země střední Evropy dosahovaly úrovně 114,5 % (v porovnání s evropským Rakouskem a Finskem však pouze 47,7 %), pobaltské země 76 %, Balkán 64 %, postsovětský západ necelých 57 %, střední Asie necelých 35 % a Kavkaz pouze 20 %. Tranzitní země jako celek v roce 1996 (za který se provádělo mezinárodní porovnání v daném ukazateli) dosahovaly jen 62,6 % průměrné úrovně (celku) tří porovnatelných tržních ekonomik.

Ne vše lze měřit penězi

Ne vše se dá přepočítat na peněžní jednotky, ať už jakkoli pevné měny. Tak významné skutečnosti, mezi které patří například střední délka života, zdra-

votní charakteristiky populace, úroveň vzdělání, stupeň sociální ochrany či míra kriminality, mají ke kvantitativnímu ukazateli ekonomického výkonu země jen více či méně zprostředkovaný vztah. Dokládá to i případ již vícekrát zmíněného Tádžikistánu. I přes nižší hladinu HDP na obyvatele v něm byla například úroveň gramotnosti a zaměstnanosti žen vyšší než v Turecku – členské zemi OECD. Podobné pozoruhodné odchylky (příkladem odjinud by mohla být relativně vysoká úroveň kubánského zdravotnictví) nasvědčují tomu, že vzorec centralizovaného uspořádání společnosti a ekonomiky vede k jiným výsledkům v porovnání s těmi, které odpovídají vývoji v tržním prostředí. Pozitivní odchylky se projevují přirozeně tam, kam daný systém napřes svou pozornost. Ve výše uvedených případech je to sociální oblast. Naopak na jiné sféry života společnosti zřejmě zbývají výrazné negativní odchylky.

Střední délka života ve vybraných zemích, 1990–2014 (v letech)

Zdroj: ČSÚ

Co ukázaly kvalitativní ukazatele

Ústřední postavení mezi ukazateli vy-povídajícími o kvalitě života zaujímá střední délka života. Ta byla na počátku 90. let v tranzitních zemích nejdelší v případě mužů v Makedonii (70,3 let) a v případě žen ve Slovinsku (77,3 let). Naopak v Turkmenistánu byla nejkratší (v populaci mužů o 7,4 a v populaci žen o 7,6 let). Za obě pohlaví a za všechny tranzitní země činila střední délka života 70,7 let. V porovnání s Rakouskem, Finskem a Tureckem, kde v roce 1990 činila 72,9 let, to bylo o 2,2 roku méně a (měřeno procentním podílem) tranzitní země tak v tomto významném ukazateli dosahovaly až 97 % průměrné úrovně tržních ekonomik.

lávání (podíl zapsaných do terciárního vzdělávání a veřejných výdajů na vzdělávání z HDP) i sociální ochrany (míra ohrožení chudobou, podíl veřejných výdajů na sociální ochranu na HDP) se na předních pozicích tranzitních zemí nacházelo Slovinsko, Česká republika či Polsko. Na posledních příčkách se umístily země středoasijské či kavkazské. Výjimkou z pravidla byla Ukrajina, která vykazovala nejvyšší míru ohrožení chudobou.

Kvalita statistických dat je sporná

V případě statistiky kriminality v tranzitních zemích – nejnížší počet registrovaných trestných činů na 100 tis. obyvatel byl v Ázerbájdžánu (215 trestných činů), nejvyšší pak v Maďar-

Nezanedbatelnou cenou tranzitu byl pokles tvorby HDP. V jednotlivých regionech měl odlišný průběh.

V dalších významných ukazatelích v oblasti zdravotnictví (počet zemřelých do jednoho roku života, podíl veřejných výdajů na zdravotnictví z HDP), vzdě-

sku (3 288 trestných činů) – ale i v jiných souvislostech vyvstává otázka, jak kvalitní jsou předložená statistická data. Zjednodušeně lze říci, že s po-

klesem ekonomicko-sociální úrovně země klesá i věrohodnost statistických dat. Tu navíc snižuje i rostoucí podíl šedé a černé ekonomiky. Dalším problémem je, že některé země ne vždy a ne za všechna léta předložily požadované údaje. To vše komplikuje až znemožňuje mezinárodní komparace ukazatelů a formulace odpovídajících závěrů. Nicméně je třeba dodat, že využití celé soustavy vzájemně souvisejících a doplňujících se indikátorů umožňuje ve výsledku charakterizovat úroveň jednotlivých zemí a oblastí s přijatelnou přesností.

Obyvatel v tranzitních zemích ubylo

Rychlý přechod k tržním podmínkám si na tranzitních zemích vyžádal svou daň. Při pohledu na časové řady dat nás zarazí pokles počtu obyvatel většiny z nich. Jen v deseti z osmadvaceti zemí počet obyvatel za poslední čtvrtstoletí vzrostl. Měřeno průměrným ročním stavem populace, dosáhl její pokles mezi roky 1990 a 2014 více než 0,6 %, zatímco ve srovnatelných třech zemích tržní ekonomiky se zvýšil o 29 %. K nehlubšímu poklesu došlo v Gruzii (o 24,4 %), dále v Moldávii (o 18,5 %), v Bulharsku (o 17,1 %), v Arménii (o 15,0 %) a na Ukrajině (o 14,8 %).

Nejrychleji klesal počet obyvatel v průběhu 90. let. Hlavní příčinou nebyla snižující se míra porodnosti, ale ekonomická emigrace. Na druhé straně se v důsledku vysoké míry porodnosti a přetrvávání tradičního životního stylu zvýšil stav populace ve středoasijských zemích (o více než 34 %). V souvislosti s velmi dynamickým hospodářským růstem se počet obyvatel zvýšil také v Ázerbájdžánu (téměř o 33 %). O řád méně přibýlo obyvatel v některých v evropských zemích (Slovinsko, ČR, Slovensko a Makedonie).

Makro přechod přináší makro potíže

Nezanedbatelnou cenou tranzitu byl pokles tvorby HDP. V přepočtu na jednoho obyvatele (ve srovnatelných cenách za rok 2005) se pohyboval mezi 4 % (Maďarsko) až 72 % (Tádžikistán).

V jednotlivých regionech měl odlišný průběh. Zatímco ve střeoevropských zemích byl pokles krátký a nevýrazný (dva až tři roky a zhruba do 10 %), na Balkáně trval kolem deseti let a dosahoval 20 až 40 %. Na Kavkazu trval pokles tvorby HDP 13 let a dosáhl 60 a více procent. V pěti hospodářsky nejméně úspěšných zemích (Moldávie, Ukrajina, Gruzie, Kyrgyzstán a Tádžikistán) nebyla „předtranzitní“ úroveň HDP přehrocena ani v roce 2014.

I přes snížení počtu obyvatel v produktivním věku se ve většině tranzitních zemí zvyšovala míra nezaměstnanosti. Nejvíce zatím zasáhla střeoevropské země, Pobaltí a Balkán. V západních a asijských postsovětských zemích do roku 2014 nepřekročila ani 3% úroveň, což se může v dalších letech změnit k horšímu. Naopak, ve střeoevropských zemích začala už míra nezaměstnanosti klesat.

S rozšiřujícím se ohrožením chudobou v postsovětských zemích dochází ke zhoršení zdravotní situace obyvatel. Například výskyt TBC se od roku 1990 zhruba zdvojnásobil v Gruzii, Arménii, Moldávii a v Kyrgyzstánu. V neposlední řadě se zhoršila i bezpečnostní situace, zejména na Balkáně a v Pobaltí (měřeno počtem registrovaných trestných činů pak více než čtyřnásobně v Rumunsku).

Horší výchozí postavení přineslo relativně lepší výsledky

Nejvyšší dynamiku rozvoje vykazují země, které měly horší výchozí postavení. Dobrým příkladem je Ázerbájdžán, jehož úroveň HDP na obyvatele

(ve stálých cenách roku 1995) prudce vzrostla z 488 dolarů v roce 1995 na 3 276 dolarů v roce 2014 (tj. ročně průměrně o 10,54 %). Podobně tomu bylo v Bosně a Hercegovině a méně výrazně v Arménii.

Zajímavým případem je Bělorusko, kde roční tempo růstu dosáhlo 6,47 %. I přes přetrvávající tradiční přístupy vykazuje tato země relativně příznivé výsledky jak v kvantitativních (vývoj populace, HDP, míra nezaměstnanosti), tak i kvalitativních ukazatelích (věk dožití, výsledky zdravotnictví, podíl studentů v terciárním vzdělávání, míra chudoby, kriminalita).

Na nejnižších příčkách žebříčku dynamiky HDP jsou za období 1995 až 2014 zejména země s jeho vyšší počáteční úrovní, jako jsou Česká republika (průměrný roční přírůstek 2,17 %), Slovinsko (2,31 %) a Maďarsko (2,4 %). Znatelně lepších výsledků v této skupině zemí dosáhlo Polsko (4,11 %) a Slovensko (3,87 %). Naopak za očekáváním zůstaly Makedonie (2,45 %), Ukrajina (2,60 %), Moldávie (3,24 %), Kyrgyzstán (3,34 %) a Tádžikistán (3,79 %).

V hodnocení dynamiky ostatních kvalitativních ukazatelů je pořadí ve většině případů opačné. Nejrychleji se mezi roky 1990 a 2014 prodlužovala střední délka života ve střeoevropských zemích, a to asi o 11 % v případě mužů a 8 % v případě žen. V pobaltských a balkánských zemích to bylo zhruba o 7 a 6 % a v ostatních zemích o 4 a 3 %. Při hodnocení vývoje tohoto indikátoru se ukazuje (i když ne příliš silně) přímo úměrný vztah mezi stupněm společensko-ekonomického rozvoje země a snižováním rozdílu mezi střední délkou života mužů a žen.

Také v oblasti zdravotních ukazatelů byly střeoevropské země nejúspěšnější (pokles výskytu TBC, snižování počtu zemřelých do jednoho roku věku). V ostatních ukazatelích (zapsaní do terciárního vzdělávání, podíly HDP vydané na zdravotnictví, vzdělávání a sociální ochranu, míra ohrožení chudobou) se projevil výše uvedený efekt nižší výchozí základny a s ní spojených vyšších temp růstu.

Jak se tranzitní země přiblížily tržním ekonomikám?

Vrátíme-li se k údajům o HDP v paritě kupní síly a třem vybraným srovnatelným zemím s tržní ekonomikou, lze říci, že tranzitní země jako celek za 18 let pokročily z úrovně 63 % (HDP tržních ekonomik na jednoho obyvatele) na úroveň 84 %. Jejich předstih tak snížily téměř o 60 %.

Zdá se, že hromadění statků je snadnější než zlepšování složité sféry nehmotných podmínek života. Porovnání v ukazateli střední délky života, jehož hodnota je ovlivněna úrovní zdravotnictví, vzdělání, pracovními podmínkami, mírou chudoby a dalšími vlivy, již tak příznivě pro tranzitní země nevyznívá. Zatímco mezi roky 1990 a 2014 došlo ve srovnatelných tržních ekonomikách ke zvýšení průměrné hodnoty střední délky života ukazatele o 7,7 %, tj. o 5,6 roku, v tranzitních zemích to bylo jen o 6,2 %, tedy o 4,4 roku. To znamená pokles o 1,3 p. b. z původních 97,0 na 95,7 %. Tempo vybraných tržních zemí v prodlužování věku dožití předčily jen střeoevropské tranzitní země, mírně za ním zaostalo i Pobaltí.

JAK SI VEDE ČESKÁ REPUBLIKA

V rámci tranzitních zemí je ČR v objemu vytvořeného HDP na obyvatele (ve stálých cenách) na třetím místě za Slovinskem a Slovenskem. V porovnání HDP přepočteného do parity kupní síly ČR mírně předstihla druhé Slovinsko. V tempích tvorby HDP v období 1995–2014 se v rámci pěti střeoevropských zemí ocitla na posledním místě. Slovensku a zejména Polsku se bez závažnějších obtíží podařilo překonat

i krizové období let 2008–2013. Naopak ČR spolu se Slovinskem a Maďarskem se v těchto letech nevyhnula ekonomickému poklesu. A tak se k České republice ostatní země, které ji zatím nepředbehly, rok co rok o kousek přibližují.

V ukazateli střední délky života je ČR v rámci střeoevropských zemí na druhé příčce žebříčku (za Slovinskem zaostává o dva roky), v dynamice jejího prodlužování je však na prvním místě.

Porovnání s tržními ekonomikami je méně radostné. V případě ČR je jistě na-

místě vybrat si pro tento účel z etalonu tržních ekonomik historicky i geograficky nejbližší Rakousko. V úrovni HDP na obyvatele (v paritě kupní síly) se k němu ČR přiblížila jen mírně. Od roku 1996 pokročila z 63,3 na 64,6 % rakouské úrovně. To je jen nepatrný krůček (o 1,3 p. b.) v porovnání se skokem, který se podařil tranzitním zemím jako celku (+21 p. b.). Mnohem lépe se ČR daří v prodlužování věku dožití. Náskok Rakouska z roku 1990 (75,8 let) zkrátila do roku 2014 o 1,5 roku (ze 4,2 na 2,7 roku).

Může za nízkou nezaměstnanost demografický vývoj?

Přestože se ČR vejde do desítky států s dlouhodobě nejnižší nezaměstnaností v EU, v období nedávné recese se nezaměstnanost ve věku 15–64 let vyšplhala až na 7,8 %. Ovšem další vývoj byl nad očekávání skvělý a míra nezaměstnanosti nás směle zařadila před státy, jako jsou Německo, Rakousko či Velká Británie. Může to mimo jiné být důsledek stárnutí populace a odchodů silných ročníků do důchodu?

Jan Růžicka, oddělení statistiky práce

Na přelomu let 2015–2016 byl výkon české ekonomiky již zotavený z recese. Ve 2. čtvrtletí 2016 míra nezaměstnanosti osob ve věku 15–64 let poklesla na 4,1 % a ČR vykázala absolutně nejnižší úroveň nezaměstnanosti v celé EU28.

Trh práce jako multifaktorový fenomén

Trh práce můžeme vidět jako dynamický systém, který je ovlivňován ekonomickými, demografickými, politickými i jinými vlivy. Vedle výkonu ekonomiky zde mohou působit faktory jako: politika zaměstnanosti (důchodový věk), systém vzdělávání, příjmová situace, hlídání dětí, vzdělání, zdravotní stav, profese, lokalita, případně i saldo migrace apod.

Demografické hledisko není zanedbatelné. Populaci v ekonomicky aktivním věku můžeme považovat za rezervoár pracovní síly. Do pracovního trhu se zapojují lidé, kteří ukončili vzdělávací proces. Ti, kteří dosáhli důchodového věku ho na druhé straně postupně opouštějí. Věková struktura populace se však mění. Záporná bilance přírůstků lidí v produktivním věku, která je velkým problémem pro tzv. průběžný důchodový systém už nyní, bude dříve nebo později ovlivňovat i pracovní trh.

Model vývoje ekonomicky aktivní populace

Rozhodování o zapojení či opuštění pracovního trhu je individuální. Nelze jej proto úplně přesně namodelovat.

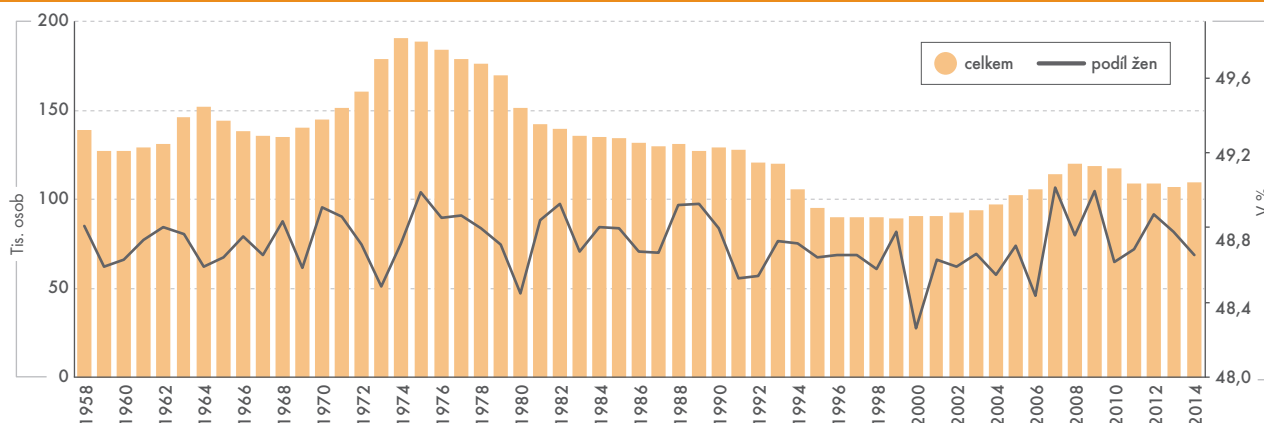
Prodlužování důchodového věku u vybraných ročníků

Rok narození	Muž	Žena bez dětí	Žena 1 dítě	Žena 2 dětí
1950	62+6	61	59+8	58+4
1951	62+8	61+4	60	58+8
1952	62+10	61+8	60+4	59
1953	63	62	60+8	59+4
1954	63+2	62+4	61	59+8
1974	66+6	66+6	66+6	66+6
1975	66+8	66+8	66+8	66+8
1976	66+10	66+10	66+10	66+10
1977	67	67	67	67

Zdroj: ČSSZ

Vycházejme tedy ze zjednodušujícího konceptu představujícího teoretickou pracovní sílu v produktivním věku mezi 20. rokem života a důchodovým věkem.

Ročníky v letech 1958–2014

Zdroj: ČSÚ

Pro srovnání vlivu prodlužování navrhovaného ještě „nezastropovaného“ důchodového věku a stavu kolem roku 2003, kdy odcházely do důchodu ročníky 1942 u mužů (61 let + 2 měsíce) a 1945 u žen (58 let žena s 1 dítětem), byla provedena modelace také zvlášť pro ženy a muže.

Výpočet „síly“ ročníku

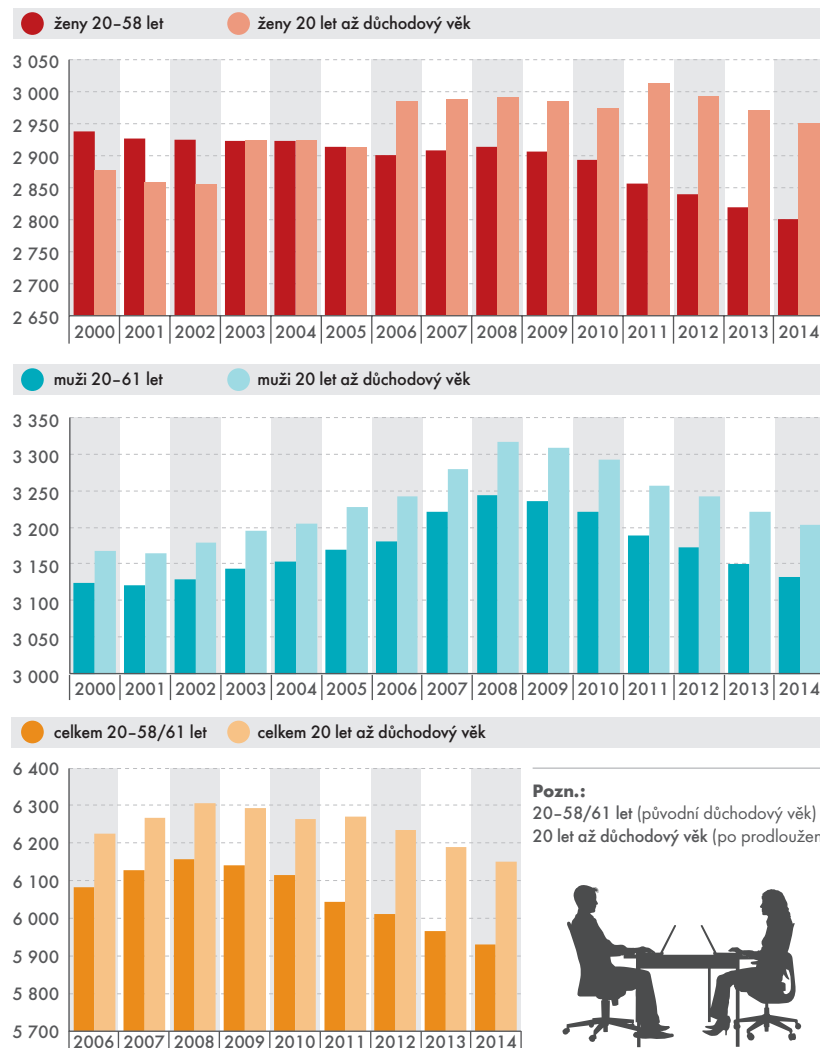
Pro výpočet „síly“ ročníku použijeme počet dětí ve věku 0–1 roku. Počet dětí v následujícím roce $n + 1$, tj. ve věku 1–2 roky, bude vycházet ze stavu 0–1letých v předchozím roce „ n “. Saldo migrace a úmrtnost zanedbáme. Pokud tedy vidíme, že dětí ve věku 0–1 roku v roce 1974 bylo 190 876, je předpoklad, že přibližně toto množství lidí se zapojilo do pracovního trhu v roce 1994 ve věku 20 let. Důchodového věku dosáhne v 66 letech + 6 měsíců, tj. v letech 2040–2041.

V době recese kulminovala populační křivka

Populační vlna v 70. letech byla vystředána poklesem, který pokračoval až do roku 1999, kdy bylo například evidováno oproti roku 1974 pouze 46,7 % dětí. Podíl dívek v dětské populaci se v období 1958–2014 pohyboval v rozmezí 48,2 až 49,3 %, nikdy nepřekročil polovinu, neboť se rodí více chlapců než dívek.

V grafech jsou porovnávány stavy v produktivním věku. Pro muže i ženy je patrná kulminace v době vrcholící ekonomické recese (2008–2010). Je patrné, že prodloužení důchodového věku mělo potenciál zadržet na pracovním trhu poměrně znatelné množství ekonomicky aktivní populace, zejména žen. Z původního počtu 92 985 dívek a 97 891 chlapců (1974) se „nezastropovaného“ důchodového věku dožije 83 911 (90,2 %) žen a 78 070 (79,8 %) mužů. To znamená o 7,5 p. b. mužů a 5,1 p. b. žen méně než při zmíněném důchodovém věku 61/58.

Ekonomicky aktivní populace v období 2000–2014

Zdroj: ČSÚ

V době ekonomické recese tak byl pracovní trh pod dvojím tlakem. Ekonomika negenerovala dostatek pracovních míst a zároveň kulminovala populační křivka. Ekonomické oživení po roce 2014 se již setkává s poklesem počtu lidí v produktivním věku a to i navzdory prodloužení důchodového věku.

Z tabulky Vývoj počtů pracovních míst a uchazečů je patrný přírůstek uchazečů při stagnující nabídce pracovních míst 2012–2013. V tomto období již populační „vrchol“ ustupuje. V roce

2014 přibýlo asi 23 tis. volných pracovních míst a ubylo 55 tis. uchazečů.

Za současnou extrémně nízkou nezaměstnaností můžeme se vši pravděpodobností hledat kombinaci různých vlivů. V první řadě je nutné zvýraznit význam ekonomického růstu. Na druhé straně je patrné, že současný demografický vývoj nahrává uvolnění tlaku na pracovní trh, kdy snižování stavu domácí ekonomicky aktivní populace napomáhá vysoké míře zaměstnanosti.

Vývoj počtů pracovních míst a uchazečů

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Dosažitelní uchazeči	510 416	448 545	354 878	352 250	539 136	561 551	508 451	545 311	596 833	541 914	453 118
Volná pracovní místa	52 164	93 425	141 066	91 189	30 927	30 803	35 784	34 893	35 178	58 739	102 545
Uchazečů na volné místo	9,8	4,8	2,5	3,9	17,4	18,2	14,2	15,6	17,0	9,2	4,4

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočet

Vícečetných porodů je již méně

Až do poloviny 90. let minulého století počet porodů, při kterém přišly na svět dvě či více dětí, v podstatě kopíroval trend vývoje celkového počtu porodů. V letech 1995 až 1999 jich však výrazně přibýlo a v roce 2010 jich bylo nejvíce. Od té doby jejich počet z důvodů změn legislativy zase klesá.

Michaela Němečková, oddělení demografické statistiky

V průběhu 50. let se počet vícečetných porodů snižoval, a to z více než 2,0 tis. na 1,3 tis. za rok. Na počátku 70. let naopak jejich počet vzrostl (až na 1,9 tis. v roce 1974). Následný pokles plodnosti srazil i počet vícečetných porodů a dostal se tak až na hranici jednoho tisíce (1 012 v roce 1994).

V polovině 90. let počet vícečetných porodů přestal korespondovat s celkovým počtem porodů. Zatímco v úhrnu zůstával počet porodů v letech 1995–1999 nízký, těch vícečetných výrazně přibýlo. Důvodem bylo mj. rozšíření možností hormonální léčby a rozvoj center asistované reprodukce. Rostoucí byl také počet porodů vícčrat v následujícím desetiletí na počátku tohoto století.

Rekordní rok 2010

Prozatím nejvyšší počet porodů, při kterém přišly na svět dvě či více dětí,

byl v České republice zaznamenán v roce 2010, a to 2 458. V období let 2011–2015 již vícečetných porodů ubývalo. V roce 2015 jich bylo 1 630.

Kromě poklesu celkového počtu narozených se v tomto vývoji částečně odrazily i změny legislativy. Nový zákon o zdravotních službách platný od dubna 2012 změnil financování umělého oplodnění. Zdravotní pojišťovny nově nyní hradí až čtyři pokusy, ale to pouze v případě, pokud se v prvních dvou použije jen jedno embryo.

Přestože vícečetných porodů je nyní více než před dvaceti lety, je nutno si uvědomit, že jejich podíl na celkovém počtu porodů stále zůstává velmi nízký. Nejvýše dosáhl dvouprocentní hranice (2,14 %) v roce 2010, v roce 2015 byl na úrovni 1,5 %.

Srovnáme-li počet jednočetných a vícečetných porodů, lze vyčíst, že v roce 2015 jedna vícčrata připadla na 66 jednočetných porodů. Trend posled-

STATISTIKA VÍČERČAT JIŽ OD ROKU 1925

Údaje o počtu vícečetných porodů najdeme v pramenném díle demografické statistiky poprvé již roku 1925. Před rokem 1947 se příslušné tabulky nazývaly „porody blíženců“.

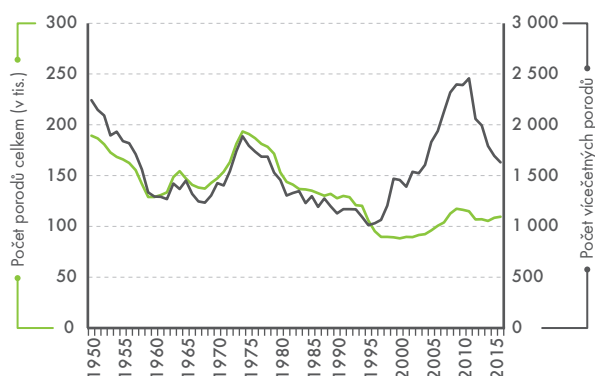
ních let směřuje k ubývání vícečetných porodů. Roku 2010 totiž jedna vícčrata připadala již na každých 46 jednočetných porodů. Na druhou stranu, až do poloviny 90. let se porodníci v průměru setkali s vícečetným porodem až po více než stech jednočetných.

Až na výjimky samá dvojčata

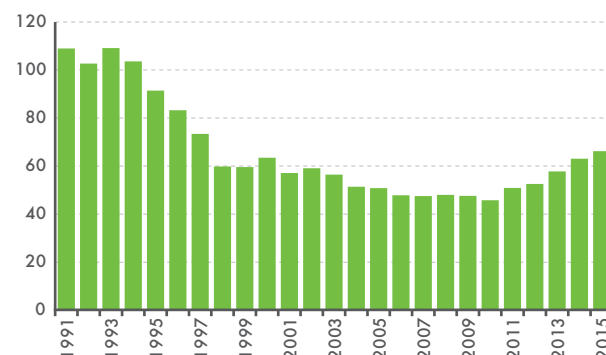
Vícečetné těhotenství ve velké většině případů (99 %) končí porodem dvojčat. Trojčata či čtyřčata přichází na svět vý-

Porody celkem a vícečetné porody

POČET PORODŮ CELKEM A VÍČEČETNÝCH PORODŮ, 1950–2015

POČET JEDNOČETNÝCH PORODŮ PŘIPADAJÍCÍ NA JEDNA VÍČERČATA, 1991–2015

Zdroj: ČSÚ

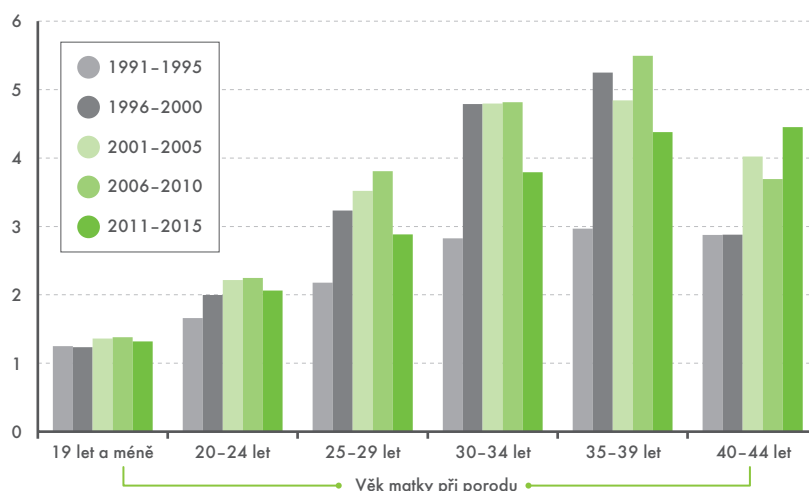
jimečně. Relativně nejčastěji (v necelých 3 % z vícečetných porodů) tomu tak v ČR bylo v letech 1996 a 1997. Počet narozených trojčat byl u nás vůbec nejvyšší v roce 1997, kdy se z tří potomků najednou radovalo 35 žen. Jde o počet srovnatelný s obdobím posledních tří let dohromady – v letech 2013, 2014 a 2015 bylo porodů trojčat celkem 36.

Čtyřčata přišla na svět v ČR v období od roku 1950 podle dostupných údajů celkem 22krát: poprvé v roce 1959, a to hned dvakrát, pak až v roce 1974 a to dokonce čtyřikrát. Pouze v letech 1983–2003 bylo narození čtyřčat „běžnější“. Ve statistice se vyskytovala téměř každoročně (dvakrát v roce 1987 a 2001). Po roce 2003 se již žádná čtyřčata v ČR nenarodila. V roce 2013 se však narodila historicky první česká paterčata.

Sourozence se stejným datem narození měly v roce 2015 v relativním vyjádření necelé 3 % narozených dětí. V roce 2010 dosáhl jejich podíl mírně přes 4 % hranici, avšak až do roku 1994 se naopak pohyboval pod úrovní 2 %. Obdobné zastoupení mají děti z vícečetných těhotenství jak na straně chlapců, tak na straně děvčat (v dlouhodobém pohledu jen velmi nepatrně vyšší u děvčat).

Podíváme-li se na pohlaví dvojčat, logicky převládají dvojčata stejného pohlaví, neboť zahrnují dvě ze tří možných kombinací (dva chlapci a dvě dívky). Zajímavé však je, že zatímco dlouhá desetiletí až do poloviny 90. let se podíl dvojčat stejného pohlaví pohyboval stabilně kolem dvou třetin

Podíl dětí narozených z vícečetných těhotenství podle věku matky při porodu, 1991–2015 (v %)

Zdroj: ČSÚ

(průměr za období let 1949–1994 byl 67 %), před rokem 2010 se pohyboval jen těsně pod úrovní 60 %. Zdá se tedy, že využití forem asistované reprodukce může mít určitý vliv na složení narozených podle pohlaví. Přestože z dat ČSÚ nelze rozlišit, zda vícečetné těhotenství bylo důsledkem některé z metod asistované reprodukce či zda šlo o přirozené početí, jiný důvod náhlé změny poměru narozených dětí – vícčetat podle pohlaví se nejví.

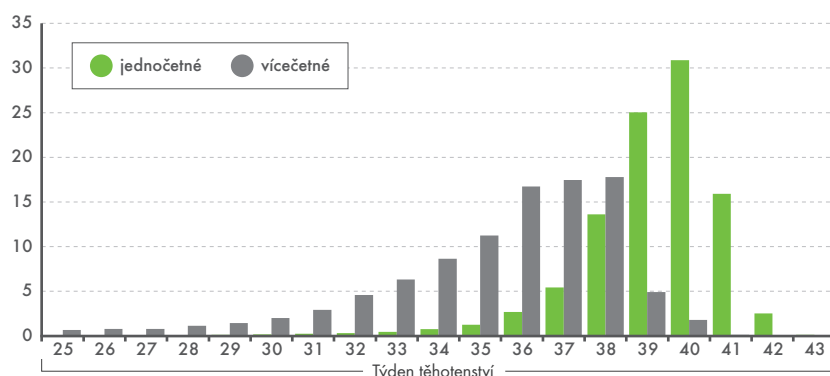
Vícčetata mají častěji starší matky

Pravděpodobnost, že půjde o vícečetné těhotenství, se obecně zvyšuje s věkem matky. Zatímco podíl dětí z vícečetných porodů se u žen mladších než 20 let pohybuje mírně nad jedním pro-

centem, u žen starších 35 let je více než čtyřprocentní. Relativně nejčastěji se z více dětí najednou radují ženy ve věkové skupině 35–39 let. U žen ve věku nad 40 let je již celkový počet narozených dětí nízký a tak podíl vícčetat meziročně silně kolísá. Obecně však bylo u matek ve věkové skupině 40–44 let relativně méně vícčetat než u matek 35–39letých. Teprve v posledních letech se podíl vícčetat v těchto dvou věkových skupinách sblíží, resp. v letech 2014 a 2015 již byl podíl dětí narozených z vícečetných těhotenství mírně vyšší u žen 40–44letých než u 35–39letých. I zde je možná souvislost s asistovanou reprodukcí a změnou úhradové vyhlášky z roku 2012.

Ačkoli vícečetné těhotenství na svém konci může přinést maminkám-rodíčkám mnohonásobně více štěstí z narození dítěte, během těhotenství na ně číhá množství rizikových faktorů. O tom svědčí i skutečnosti, že úroveň mrtvorozenosti je v porovnání s jednočetnými porody u vícčetat zhruba dvojnásobná. V období let 2011–2015 se v průměru mrtvě narodilo 7,4 ‰ dětí při vícečetném těhotenství, zatímco 3,2 ‰ při jednočetném. Vícčetata také přichází na svět (zpravidla plánovaně) dříve, většina končí porodem v 36. až 38. týdnu těhotenství, zatímco jednočetné porody se koncentrují do 39. a 40. týdne těhotenství. S dřívějším porodem souvisí i průměrná nižší (až o 1 kg) porodní hmotnost dětí – vícčetat.

Rozložení narozených podle četnosti těhotenství a týdne těhotenství při porodu, 2011–2015 (v %)

Zdroj: ČSÚ

The image shows the front cover of a report. The top half has a solid blue background. On the left, the title 'Sustainable development in the European Union' is written in white, with 'Sustainable' and 'development' on one line, and 'in the European Union' on the next. Below the title, in smaller white capital letters, is the subtitle 'A STATISTICAL GLANCE FROM THE VIEWPOINT OF THE 17 UN SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS'. To the right of the title, separated by a thin white vertical line, is the text '2016 edition' in white. The bottom half of the cover features a photograph of a young child with dark hair, wearing a blue and white striped shirt, holding a small globe of the Earth. The globe is positioned in front of the child's face. Behind the globe, there are several colorful, semi-transparent circular shapes in shades of green, yellow, and orange, resembling stylized sun rays or petals. The background of the photograph is a dense, green, textured surface. At the bottom left, there is a small logo for 'STATISTICS EUROPE' with the word 'STATISTICS' above 'EUROPE'. At the bottom right is the 'eurostat' logo in a bold, sans-serif font, followed by the European Union flag (a blue rectangle with twelve yellow stars arranged in a circle).

Video dostupné na <http://bit.ly/2fkLyyo>.

A collection of 12 stylized, colorful characters representing different professions. The characters are arranged in two rows. The top row includes a police officer, a chef, a construction worker, a doctor, a businessman, and a person in a hard hat. The bottom row includes a person in a hard hat, a construction worker, a doctor, a person in a hard hat, a person in a hard hat, and a person in a hard hat. Each character is uniquely designed with various accessories and clothing items that identify their profession.

Více na <http://bit.ly/2fxoL3N>.

Czech Republic
95000 people don't have access to improved sanitation

Zdroj: World Development Indicators

Více na <http://bit.ly/2fYd723>.

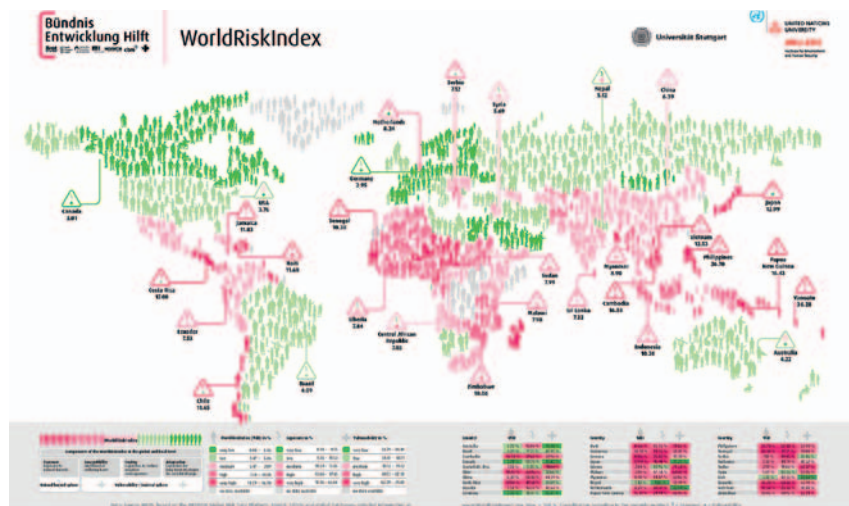
WEBOVÉ STRÁNKY

WORLD RISK INDEX

World Risk Index odhaduje míru ohrožení zemětřesením, povodněmi, tajfuny, zvyšováním hladin oceánů a jinými přírodními katastrofami v jednotlivých zemích světa. Míra rizika tak

záleží především na zeměpisné poloze, ekonomická vyspělost pak může pouze přispět k minimalizování následku těchto katastrof.

Více na <http://bit.ly/2bjpdVP>.

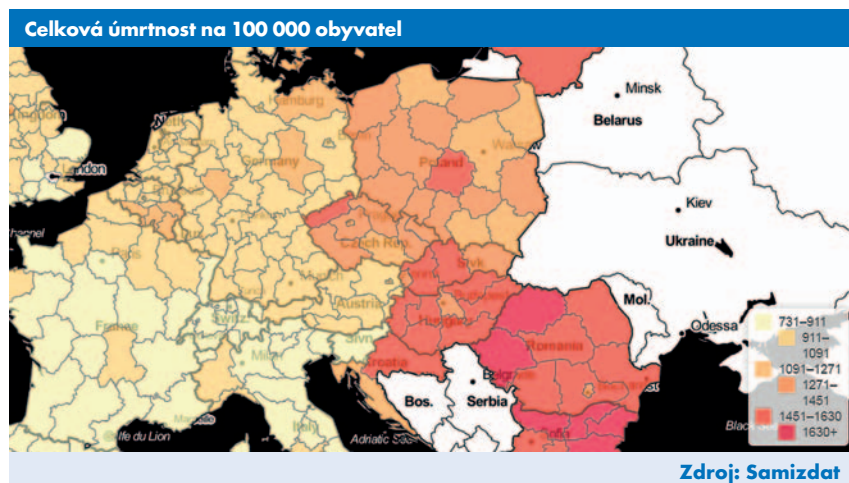
WEBOVÉ STRÁNKY

NA CO SE KDE V EVROPĚ NEJČASTĚJI UMÍRÁ? PODÍVEJTE SE NA PODROBNOU MAPU

Ve východním Polsku a na západě Rumunska jsou nejnebezpečnější řidiči v Evropě. V Estonsku je největší riziko otravy – typicky alkoholem. Virus HIV zabíjí téměř výlučně v jižní Itálii. To vše prozrazují data Eurostatu za roky 2011 až 2013. Čísla na mapě, kterou

zpracovali datoví žurnalisté z Českého rozhlasu, ukazují takzvanou standardizovanou míru úmrtnosti, kdy je roční počet úmrtí na 100 tis. obyvatel daného území, přepočtený na stejnou věkovou strukturu.

Více na <http://bit.ly/2fsixkr>.

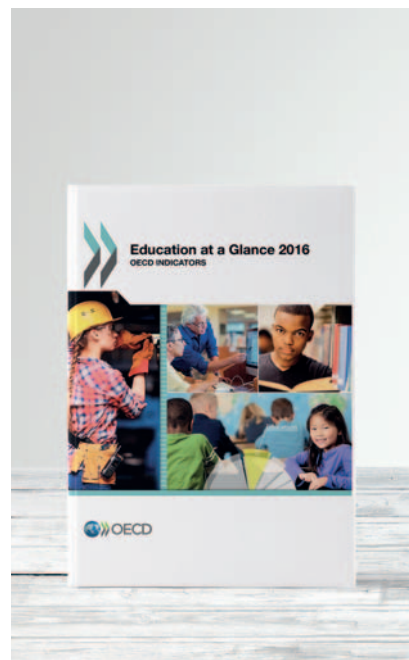
Zdroj: Samizdat

KNIHA

OECD: POHLED NA VZDĚLÁVÁNÍ

Země OECD vydávají v průměru 5,2 % HDP na vzdělávací instituce od základního až po terciální vzdělávání. Povolání učitele mladé lidi neláká, a tudíž učitelé stárnou. V Itálii a Portugalsku jsou méně než 3 % učitelů základních škol mladší 30 let.

Více na <http://bit.ly/2fvqTES>.

IAOS: VÝZVA PRO MLADÉ STATISTIKY

Mezinárodní asociace pro oficiální statistiku (IAOS) vypisuje soutěž o nejlepší vědecký příspěvek v oblasti oficiální statistiky. Publikovat jej musí statistik mladší 35 let. Druhou podmínkou je, že autor příspěvku je ke dni přihlášky do soutěže, tj. do 15. prosince 2016, zaměstnancem státního statistického úřadu. Vítěz kromě ceny 1,5 tis. dolarů dostane také možnost představit svůj příspěvek na 61. mezinárodní statistické konferenci, která se uskuteční příští rok v červenci v marocké Marrákeši.

Více informací na <http://bit.ly/2gdnLoy>.

RYCHLÉ INFORMACE

PROSINEC 2016

čt	1	Míry zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomické aktivity (říjen 2016)
pá	2	
so	3	
ne	4	Tvorba a užití HDP (3. čtvrtletí 2016) Šetření průměrných cen vybraných výrobků – pohonné hmoty a topné oleje (48. kalendářní týden 2016)
po	5	
út	6	
st	7	Průměrné mzdy (3. čtvrtletí 2016)
čt	8	
pá	9	Maloobchod (říjen 2016)
so	10	
ne	11	Zahraniční obchod (říjen 2016)
po	12	Stavebnictví (říjen 2016) Průmysl (říjen 2016)
út	13	
st	14	
čt	15	Šetření průměrných cen vybraných výrobků – pohonné hmoty a topné oleje (49. kalendářní týden 2016)
pá	16	Indexy spotřebitelských cen – inflace (listopad 2016)
so	17	
ne	18	
po	19	Pohyb obyvatelstva (1.–3. čtvrtletí 2016)
út	20	
st	21	
čt	22	Šetření průměrných cen vybraných výrobků – pohonné hmoty a topné oleje (50. kalendářní týden 2016)
pá	23	Indexy cen vývozu a dovozu (říjen 2016) Indexy cen výrobců (listopad 2016) Šetření průměrných cen vybraných výrobků – potravinářské výrobky (prosinec 2016)
so	24	
ne	25	
po	26	
út	27	
st	28	Šetření průměrných cen vybraných výrobků – pohonné hmoty a topné oleje (51. kalendářní týden 2016)
čt	29	
pá	30	
so	31	Konjunkturální průzkum (prosinec 2016)

VYBRANÉ VÝSTUPY ČSÚ

Porodnost a plodnost (2011 – 2015)

Titul se zabývá strukturami narozených i ukazateli plodnosti ve vztahu k sociodemografickým charakteristikám žen, věnuje se i regionálním rozdílům a mezinárodnímu srovnání.

[elektronická verze](#)

Vývoj ekonomiky České republiky (1. – 3. čtvrtletí 2016)

Analýza hodnotí vývoj reálné a peněžní ekonomiky ČR za první tři čtvrtletí letošního roku.

[elektronická a tištěná verze](#)

Senioři v ČR v datech (2016)

Publikace přináší přehled základních charakteristik seniorů v ČR včetně časových řad a mezinárodního srovnání.

[elektronická verze](#)

Život cizinců v ČR (2016)

Titul přináší nové rozšířené informace o cizincích žijících na území České republiky.

[elektronická a tištěná verze](#)

Statistické ročenky krajů České republiky 2016

Koncem letošního roku opět vycházejí statistické ročenky za jednotlivé kraje ČR. Přinášejí základní údaje o demografickém, sociálním a ekonomickém vývoji kraje v letech 2013 až 2015 ve vybraných ukazatelích a v delší časové řadě.

[elektronická a tištěná verze](#)

Spotřeba paliv a energie (2015)

Údaje o spotřebě paliv, elektřiny a tepla za podnikatelské subjekty a za rozpočtové a příspěvkové organizace.

[elektronická verze](#)

Ukazatele výzkumu a vývoje (2015)

Publikace obsahuje podrobné roční údaje, například o struktuře výdajů na VaV a o struktuře zaměstnanců VaV podle sektorů, klasifikace ekonomických činností, územního členění, velikosti ekonomických subjektů a vědních oblastí.

[elektronická a tištěná verze](#)

Publikace je možné objednat e-mailem na objednavky@czso.cz, tel.: 274 052 733, **nebo zakoupit** v prodejně publikací v Ústředí ČSÚ (Na padesátém 81, Praha 10).

Všechny tituly naleznete na www.czso.cz.

Statistická ročenka České republiky 2016

Vydavatel: Český statistický úřad

Koncem listopadu vyšla v tištěné verzi a na CD Statistická ročenka České republiky 2016. Nabízí uživatelům podrobně zpracované údaje o ekonomice, demografii a sociální sféře. Ročenka má 29 kapitol; z 540 tabulek je 52 zcela nových.

V první kapitole Vybrané ukazatele národního hospodářství s dlouhodobými časovými řadami od roku 2000 přibýly v části Vzdělávání nové ukazatele – veřejné výdaje na školství, jejich podíl na celkových výdajích státního rozpočtu a podíl k HDP. V kapitole Životní prostředí je nově zařazena tabulka Vodní díla. Poprvé je v kapitole Obyvatelstvo uvedena tabulka Zemřelí podle vybraných příčin smrti a pohlaví. Tři tabulky v kapitole Zemědělství zahrnují údaje vycházející ze Šetření o vinicích 2015. Kapitola Informační společnost

je rozšířena o informace, které se věnují počítačovým a internetovým dovednostem. Nejnovější údaje o inovačních aktivitách podniků v ČR v letech 2012–2014 přináší tabulky v kapitole Věda, výzkum a inovace. Do tabulek v kapitole Vzdělávání byly doplněny například ukazatele s daty za děti se speciálními vzdělávacími potřebami. Kapitola Zdravotnictví byla rozšířena

o informace o lázeňských léčebnách a lázeňské péči. Nová je tabulka s daty za smrtelné pracovní úrazy a nemoci z povolání, čtyři nové tabulky s daty za ukončené případy pracovní neschopnosti a dále tabulka o výdajích zdravotních pojišťoven na zdravotní péči. Zajímavá je nová tabulka Výdaje domácností na zdravotní péči. Poprvé jsou uvedeny tabulky s údaji z Evropského výběrového šetření o zdraví. Tabulky v kapitole Sociální zabezpečení byly rozšířeny o nové ukazatele a data jsou nově uvedena v dlouhé časové řadě. Poprvé je uvedena nová tabulka Dávky podpory v nezaměstnanosti. Poprvé je v kapitole uvedena tabulka Vybrané údaje o poskytnutých sociálních službách. Kapitola Mezinárodní srovnání je rozšířena o tabulku Celoživotní vzdělávání. ■

Základní tendence demografického, sociálního a ekonomického vývoje hl. m. Prahy 2015

Vydavatel: Český statistický úřad

Kulturní průmysly v ČR: audiovizuální a mediální sektor 2015

Vydavatel: Český statistický úřad

Informační společnost v číslech 2016

Vydavatel: Český statistický úřad

Analýza předkládá tendence demografického, sociálního, ekonomického a environmentálního vývoje metropole ČR v loňském roce. Obdobné materiály byly zpracovány ve všech krajích ČR, proto mají tabulkové části jednotné obsahy. Více na <http://bit.ly/2flvQXC>. ■

Titul volně navazuje na publikaci Kulturní zařízení v ČR, kterou ČSÚ vydával do roku 2014. Letos se analýza věnuje audiovizuálnímu a mediálnímu sektoru. Využívá přitom data od poskytovatelů rozhlasového a televizního vysílání. Více na <http://bit.ly/2fRcLwH>. ■

Aktualizované vydání brožurky Informační společnost v číslech. Kromě podrobných dat za ČR o rozvoji informační společnosti obsahuje titul metodický úvod a u většiny ukazatelů i mezinárodní srovnání za země Evropské unie. Více na <http://bit.ly/1P8rxGP>. ■

Všechny tituly si můžete vypůjčit (a některé zakoupit) v Ústřední statistické knihovně a prodejně ČSÚ. Více na library.czso.cz.

Stejné ceny, stejné váhy

Dosud jsme se věnovali tématům reálného růstu, řetězení, konceptu srovnatelných cen a jejich neaditivnosti. Dnes si vysvětlíme koncept (skutečně) stálých cen, který bývá používán dříve, než většina makroekonomických statistik přešla na koncept srovnatelných cen. Je jednodušší a intuitivně snadno pochopitelný. Tím, jak jsou si oba termíny v češtině podobné (**stálé** vs. **srovnatelné** ceny), bývají bohužel často zaměňovány. Rozdíl mezi nimi je však podstatný. Při používání anglických názvů k takové záměně nedochází: stálé ceny se označují jako **constant prices** a srovnatelné jako **chain-linked volumes**.

Koncept srovnatelných cen stojí na převodu složek ukazatele (hodnoty hrušek a traktorů) do cen předchozího roku. Jinými slovy, každý rok je reálný růst odhadován pomocí struktury ekonomiky v předchozím roce a váhy se tak z roku na rok mění (tak jako relativní ceny). Vzpomeňme si na náš příklad v minulém čísle: podíl hrušek byl jednou 33 %, jindy 40 %. **Koncept stálých cen** naopak předpokládá, že se váhy nemění (třeba i jen po určitou dobu) a jsou stejné jako v jednom vybraném (bazickém) roce, například 2010.

Ukažme si tento rozdíl na našem příkladu. Představme si, že převedeme ve všech letech produkci traktorů a hrušek do stálých cen roku 2010. Ve všech letech tedy předpokládáme, že hrušky a traktory stojí stejně jako v roce 2010. Jak vidíme v tabulce A, celková produkce ve stálých cenách

A: Produkce ve stálých cenách 2010 (v Kč)

	2010	2011	2012	2013
Traktory	100	200	400	500
Hrušky	50	75	94	117
Celkem	150	275	494	617

B: Meziroční reálný růst produkce (objemový index)

	2010	2011	2012	2013
Traktory	.	2,00	2,00	1,25
Hrušky	.	1,50	1,25	1,25
Celkem	.	1,83	1,80	1,25

Zdroj: ČSÚ

2010 ve všech letech se rovná součtu traktorů a hrušek. Problém s neaditivností zde není.

Z hodnot produkce ve stálých cenách roku 2010 (tabulka A) pak už lze snadno vypočítat meziroční reálný růst celkové produkce (tabulka B). Postup známe: stačí porovnat dva roky mezi sebou. Například reálný růst mezi lety 2011 a 2012 je roven $494 / 275 = 1,80$.

Pokud tento výsledek porovnáme s reálným růstem vypočítaným v minulém článku pro stejný rok pomocí konceptu srovnatelných cen (**1,75**), zjistíme, že odhady se od sebe liší, i když původní data byla stejná. Důvodem je právě to, že v případě stálých cen se vše vztahuje k jednomu roku. **Změny struktury z roku na rok se ve stálých cenách do výpočtu reálného růstu celkové produkce nepromítají.**

Který výsledek je správný? Rostla reálně celková produkce 1,80krát nebo 1,75krát? Odpověď není jednoduchá, oba výsledky jsou správně. Záleží na

tom, který koncept si vybereme a který je pak **dlouhodobě a konzistentně v celé časové řadě používán**. Tam, kde lze očekávat významné strukturální změny, bývá vhodnější používat koncept srovnatelných cen. Naopak v případě relativně stálých homogeních ukazatelů a při snaze vyhnout se problému neaditivnosti lze používat koncept stálých cen a v pravidelných intervalech aktualizovat váhy (bazický rok už nebude 2010, ale třeba 2015).

Důležitou roli hraje také praktická stránka věci a potřeby uživatelů. Někdy je lepší zvolit koncept stálých cen už jen proto, že není třeba čelit neaditivnosti.

Národní účty v České republice přešly na koncept srovnatelných cen před více než deseti lety. Jiné statistiky jsou i nadále postaveny na konceptu stálých cen, jako například index průmyslové produkce.

Tereza Košťáková,
vedoucí oddělení čtvrtletních odhadů

**ČESKÝ
STATISTICKÝ
ÚŘAD**

Statistika&My

Měsíčník Českého statistického úřadu 11–12/2016
Ročník 6, vychází 10x ročně

Adresa redakce: Český statistický úřad,
Na padesátém 81, 100 82 Praha 10
telefon: 274 054 248, e-mail: redakce@czso.cz

Jakékoli užití části nebo celku zde publikovaných informací je možné pouze za předpokladu uvedení zdroje (časopis ČSÚ Statistika&My).

Redakce: Michal Novotný (šéfredaktor),
Alena Géblová (vedoucí redaktorka),
Petra Báčková, Jan Ernest, Dalibor Holý,
Eva Kačerová, Tomáš Mládek, Marek Rojíček
Redakční rada: Ing. Josef Vlášek (předseda),
Ing. Michal Novotný (místopředseda),
doc. JUDr. PhDr. David Elischer, Ph.D.,
Mgr. et Mgr. Alena Géblová,
RNDr. Michaela Kleňhová,
Ing. Petra Kuncová,
prof. Ing. Iva Ritschelová, CSc., FEng.,
Ing. Marek Rojíček, Ph.D.,
Egor Sidorov, Ph.D.,

Bc. Jana Slavníková,
Mgr. Irena Stupňánková,
Ing. Pavla Trendová
Grafická úprava: Tomáš Kubašta
Infografika: Veronika Wölfelová
Jazyková korektura: Věra Hrušková
Fotografie: archiv ČSÚ,
shutterstock.com, <http://bit.ly/2fmzLCE>
Tisk: Jiří Bartoš – SLON, spol. s r. o.
Vydavatel: Český statistický úřad
www.statistikaamy.cz
ISSN 1804-7149
ev. č. MK ČR E 19925

**SLEDUJTE NÁS
NA TWITTERU!**

TWITTER ÚČET ČSÚ

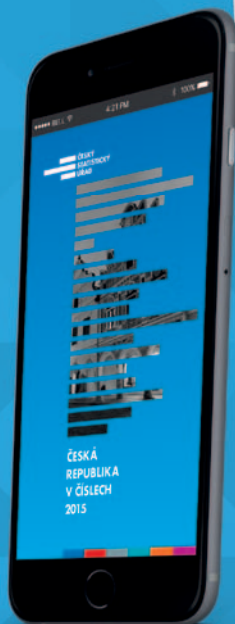
AKTUALITY ČESKÉHO STATISTICKÉHO ÚŘADU A INFORMACE
O VÝZNAMNÝCH UDÁLOSTECH ZE SVĚTA STATISTIKY

@statistickyurad

CZstat

APLIKACE CZstat

CHCETE MÍT INFORMACE O ČESKÉ REPUBLICCE STÁLE PO RUCE?
STÁHNĚTE SI APLIKACI CZSTAT PRO IOS NEBO ANDROID

apple.co/1PsE9ww

bit.ly/1PsDPPhc